בע"ה

גליון י"ד | י"ג-י"ט אייר

לִשְׁקֹד

עַל דַּלְתֹתַי יוֹם יוֹם

שִׁעוּרֵי הַשָּׁבוּעַ – נ"ך וּמִשְׁנָיוֹת

כְּתַקָּנַת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּינוּ הָרַב יִצְחָק גִּינְזְבּוּרְג שְׁלִיטָ"א

שָׁבוּעַ פָּרָשַׁת אֱמֹר תשפ"ה

נ"ך: שמואל א' פרקים י"ז-כ"ג

משנה: מסכת סנהדרין פרק ה'

מאמר שבועי: פרצוף עניני דוד המלך (א)

הקדמת המערכת

"אַשְׁרֵי אָדָם שֹׁמֵעַ לִי לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֹתַי יוֹם יוֹם לִשְׁמֹר מְזוּזוֹת פִּתָחָי" (משלי ח, לד).

שבוע טוב ומבורך לכל אנ"ש והתמימים שיחיו, השוקדים על דלתות התורה הקדושה ורבינו שליט"א יום יום!

ב"ה השבוע ממשיכים את מה שפתחנו בסוף שבוע שעבר - המעבר מבית שאול לבית דוד.

השבוע נלמד את פרקים י"ז עד כ"ג בספר שמואל א' - מתקרבים לסיום... מתחילים מנצחון דוד על גלית הפלשתי; ממשיכים למערכת־היחסים המורכבת שבין שאול לדוד; לומדים על הברית המיוחדת בין דוד לשאול; היחסים הולכים ומדרדרים, האפשרות לחידוש הקשר נבדקת ולא צולחת, עד לבריחה מלאה של דוד המלך, שמתחיל לגבש סביבו עם; ולחיתום השבוע נתחיל ללמוד על המרדף הממושך של שאול, שרוח הוי' סרה ממנו, אחרי דוד, המלך החדש.

במשנה ממשיכים השבוע בפרק ה' במסכת סנהדרין, העוסק בצורת העדות בדיני נפשות.

בתור "המאמר השבועי" נתחיל השבוע סדרה (מלבד בשבועות-מברכין, בהם לומדים על חוש החדש המתקרב) של למוד על דוד המלך - שיעור חשוב ומרתק, הבונה פרצוף ענייני דוד המלך. אל תפספסו!

בברכת למוד פורה ושבוע טוב ומבורך,
המערכת.

לקבלת העלון מדי שבוע באימייל, לתרומות, הערות והארות – פנו אל ozby208770@gmail.com.

***

טבלת הלִמוד - חדש אייר תשפ"ה

שמואל א' - סבב שלישי

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	ששי	שבת־קדש
כ"ט ניסן שמואל ג'	**ל' ניסן** ראש־חדש שמואל ד'	**א' אייר** ראש־חדש שמואל ה'	**ב' אייר** שמואל ו'	**ג' אייר** שמואל ז'	**ד' אייר** שמואל ח'	**ה' אייר** שמואל ט' סנהדרין פ"ג
ו' אייר שמואל י'	**ז' אייר** שמואל י"א	**ח' אייר** שמואל י"ב	**ט' אייר** שמואל י"ג	**י' אייר** שמואל י"ד	**י"א אייר** שמואל ט"ו	**י"ב אייר** שמואל ט"ז סנהדרין פ"ד
י"ג אייר שמואל י"ז	**י"ד אייר** פסח שני שמואל י"ח	**ט"ו אייר** שמואל י"ט	**ט"ז אייר** שמואל כ'	**י"ז אייר** שמואל כ"א	**ח"י אייר** ל"ג בעומר שמואל כ"ב	**י"ט אייר** שמואל כ"ג סנהדרין פ"ה
כ' אייר שמואל כ"ד	**כ"א אייר** שמואל כ"ה	**כ"ב אייר** שמואל כ"ו	**כ"ג אייר** שמואל כ"ז	**כ"ד אייר** שמואל כ"ח	**כ"ה אייר** שמואל כ"ט	**כ"ו אייר** שמואל ל' סנהדרין פ"ו

נ"ך יומי - יום ראשון, י"ג אייר

שמואל־א פרק י"ז

(א) וַיַּאַסְפוּ פְלִשְׁתִּים אֶת מַחֲנֵיהֶם לַמִּלְחָמָה וַיֵּאָסְפוּ שֹׂכֹה אֲשֶׁר לִיהוּדָה וַיַּחֲנוּ בֵּין שׂוֹכֹה וּבֵין עֲזֵקָה בְּאֶפֶס דַּמִּים:

באפס דמים. כך שם המקום:

(ב) וְשָׁאוּל וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל נֶאֱסְפוּ וַיַּחֲנוּ בְּעֶמֶק הָאֵלָה וַיַּעַרְכוּ מִלְחָמָה לִקְרַאת פְּלִשְׁתִּים:
(ג) וּפְלִשְׁתִּים עֹמְדִים אֶל הָהָר מִזֶּה וְיִשְׂרָאֵל עֹמְדִים אֶל הָהָר מֵזֶּה וְהַגַּיְא בֵּינֵיהֶם:
(ד) וַיֵּצֵא אִישׁ הַבֵּנַיִם מִמַּחֲנוֹת פְּלִשְׁתִּים גָּלְיָת שְׁמוֹ מִגַּת גָּבְהּוֹ שֵׁשׁ אַמּוֹת וָזָרֶת:

איש הבנים. גבור ליצא ממערכתו, לעמוד בין שתי המערכות:

(ה) וְכוֹבַע נְחֹשֶׁת עַל רֹאשׁוֹ וְשִׁרְיוֹן קַשְׂקַשִּׂים הוּא לָבוּשׁ וּמִשְׁקַל הַשִּׁרְיוֹן חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים שְׁקָלִים נְחֹשֶׁת:

ושריון קשקשים. כמין קשקשות דגים עשוין מברזל, נופלים על גב השריון [ס"א נקבי השריון], קשקשת לכל נקב:

(ו) וּמִצְחַת נְחֹשֶׁת עַל רַגְלָיו וְכִידוֹן נְחֹשֶׁת בֵּין כְּתֵפָיו:

ומצחת נחשת. כמין יד ברזל היוצא מן הכובע כנגד החוטים, שקורין נש"ל בלע"ז, והיתה מגעת לו עד רגליו: **וכידון נחשת.** תרגם יונתן: **ומסחפא דנחשא נפיק מן קולסא ומטל בין כתפוהי.** פירוש: כמין חנית נחשת בולטת מן הכובע, וננמשכת בין כתפיו, להגן על צוארו מן החרב:

(ז) (וחי) וְעֵץ חֲנִיתוֹ כִּמְנוֹר אֹרְגִים וְלַהֲבַת חֲנִיתוֹ שֵׁשׁ מֵאוֹת שְׁקָלִים בַּרְזֶל וְנֹשֵׂא הַצִּנָּה הֹלֵךְ לְפָנָיו:

כמנור אורגים. תרגם יונתן כאכסן דגרדאין, אינשובל"א בלע"ז: **שש מאות שקלים.** כל השקלים האמורים בנביאים, מנים:

(ח) וַיַּעֲמֹד וַיִּקְרָא אֶל מַעַרְכֹת יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לָהֶם לָמָּה תֵצְאוּ לַעֲרֹךְ מִלְחָמָה הֲלוֹא אָנֹכִי הַפְּלִשְׁתִּי וְאַתֶּם עֲבָדִים לְשָׁאוּל בְּרוּ לָכֶם אִישׁ וְיֵרֶד אֵלָי:

למה תצאו. כולכם לערוך מלחמה, ילחם אחד כנגדי בשביל כולכם, ובתנאי שהוא מפורש: אם יוכל להלחם אתי וגו': **הלא אנכי הפלשתי.** איני לא שר מאה ולא שר אלף, אלא פלשתי כאחד מן האחרים, ואף על פי שנלחמתי להם כמה מלחמות, אני הרגתי חפני ופנחס, ושביתי את הארון, ואתם נעשיתם עבדים לשאול, ולא הושיע אתכם מימיו בגבורתו: **ברו לכם.** בררו לכם: **איש.** את שאול, וירד אלי:

(ט) אִם יוּכַל לְהִלָּחֵם אִתִּי וְהִכָּנִי וְהָיִינוּ לָכֶם לַעֲבָדִים וְאִם אֲנִי אוּכַל לוֹ וְהִכִּיתִיו וִהְיִיתֶם לָנוּ לַעֲבָדִים וַעֲבַדְתֶּם אֹתָנוּ: **(י)** וַיֹּאמֶר הַפְּלִשְׁתִּי אֲנִי חֵרַפְתִּי אֶת מַעַרְכוֹת יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה תְּנוּ לִי אִישׁ וְנִלָּחֲמָה יָחַד: **(יא)** וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל וְכָל יִשְׂרָאֵל אֶת דִּבְרֵי הַפְּלִשְׁתִּי

הָאֵלֶּה וַיֵּחַתּוּ וַיִּרְאוּ מְאֹד: (פ) (יב) וְדָוִד בֶּן אִישׁ אֶפְרָתִי הַזֶּה מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וּשְׁמוֹ יִשַׁי וְלוֹ שְׁמֹנָה בָנִים וְהָאִישׁ בִּימֵי שָׁאוּל זָקֵן בָּא בָאֲנָשִׁים:

אפרתי. בית לחם יושבת בארץ אפרת: **ולו שמנה בנים.** ומה שכתוב (בדברי הימים א ב טו): 'אוצם הששי דוד השביעי' ולא כתב יותר, יש לומר שאחד מת בלא בנים, ולפיכך לא כתבו שם: **באנשים.** נמנה בכנסיות החשובים:

(יג) וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת בְּנֵי יִשַׁי הַגְּדֹלִים הָלְכוּ אַחֲרֵי שָׁאוּל לַמִּלְחָמָה וְשֵׁם | שְׁלֹשֶׁת בָּנָיו אֲשֶׁר הָלְכוּ בַּמִּלְחָמָה אֱלִיאָב הַבְּכוֹר וּמִשְׁנֵהוּ אֲבִינָדָב וְהַשְּׁלִשִׁי שַׁמָּה: **(יד)** וְדָוִד הוּא הַקָּטֶן וּשְׁלֹשָׁה הַגְּדֹלִים הָלְכוּ אַחֲרֵי שָׁאוּל: **(ס)**

ודוד הוא הקטן. שהיה בבית שאול מקודם לכן לנגן לפניו:

(טו) וְדָוִד הֹלֵךְ וָשָׁב מֵעַל שָׁאוּל לִרְעוֹת אֶת צֹאן אָבִיו בֵּית לָחֶם:

ודוד הולך. היה הולך ושב תמיד מאצל שאול לבית אביו:

(טז) וַיִּגַּשׁ הַפְּלִשְׁתִּי הַשְׁכֵּם וְהַעֲרֶב וַיִּתְיַצַּב אַרְבָּעִים יוֹם: **(פ)**

השכם והערב. אמרו רבותינו (סוטה מב ב): כדי לבטלם מקריאת שמע:

(יז) וַיֹּאמֶר יִשַׁי לְדָוִד בְּנוֹ קַח נָא לְאַחֶיךָ אֵיפַת הַקָּלִיא הַזֶּה וַעֲשָׂרָה לֶחֶם הַזֶּה וְהָרֵץ הַמַּחֲנֶה לְאַחֶיךָ: **(יח)** וְאֵת עֲשֶׂרֶת חֲרִצֵי הֶחָלָב הָאֵלֶּה תָּבִיא לְשַׂר הָאֶלֶף וְאֶת אַחֶיךָ תִּפְקֹד לְשָׁלוֹם וְאֶת עֵרְבָתָם תִּקָּח:

חריצי החלב. (תרגום:) גובנין דחלבא: **לשר האלף.** אני אומר: לשר של אותו אלף שאחיו (ס"א שאני) ממנו, שלכל השבטים היו שרי אלפים לפי אלפיהם, ואני שמעתי: לשר האלף זה יהונתן, שאמר עליו (לעיל יג ב): ואלף היו עם יונתן בגבעת בנימין: **ואת ערובתם תקח.** ואת ערובת הצלתם ושלומם, תקח באזניך ובלבבך, ותגד לי. וכן תרגם יונתן: וית טיביהון תייתי: **ערובתם.** לשון הצלה, כמו (תהלים קיט קכב) ערוב עבדך לטוב, גרנטי"ש בלע"ז. ורבותינו אמרו (שבת נו א): גט כריתות יקח מאתם ויביא לנשותיהם, להפריד עירוב שבינו לבינה:

(יט) וְשָׁאוּל וְהֵמָּה וְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל בְּעֵמֶק הָאֵלָה נִלְחָמִים עִם פְּלִשְׁתִּים: **(כ)** וַיַּשְׁכֵּם דָּוִד בַּבֹּקֶר וַיִּטֹּשׁ אֶת הַצֹּאן עַל שֹׁמֵר וַיִּשָּׂא וַיֵּלֶךְ כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ יִשָׁי וַיָּבֹא הַמַּעְגָּלָה וְהַחַיִל הַיֹּצֵא אֶל הַמַּעֲרָכָה וְהֵרִעוּ בַּמִּלְחָמָה:

המעגלה. סביבות המחנה עושים מעגל, והיוצא חוץ, לפנים או לאחור, מתחייב. לפנים, שמא ירוצו עליו בני מערכות האויבים, לאחור, מבקש הוא לנוס:

(כא) וַתַּעֲרֹךְ יִשְׂרָאֵל וּפְלִשְׁתִּים מַעֲרָכָה לִקְרַאת מַעֲרָכָה:

ותערוך ישראל. מערכת ישראל:

(כב) וַיִּטֹּשׁ דָּוִד אֶת הַכֵּלִים מֵעָלָיו עַל יַד שׁוֹמֵר הַכֵּלִים וַיָּרָץ הַמַּעֲרֶכָה וַיָּבֹא וַיִּשְׁאַל לְאֶחָיו לְשָׁלוֹם:

שומר הכלים. של בני הצבא. (כג) ממערות פלשתים. כתיב, רבותינו דרשו (סוטה מב ב): מאה בני אדם הערו בערפה אמו, כשפירשה מאחרי רות ונעמי חמותה:

(כג) וְהוּא | מְדַבֵּר עִמָּם וְהִנֵּה אִישׁ הַבַּנִּים עוֹלֶה גָּלְיָתָ֣ה הַפְּלִשְׁתִּי שְׁמוֹ מִגַּת֮ (ממערות) מִמַּעַרְכוֹת פְּלִשְׁתִּים וַיְדַבֵּר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁמַע דָּוִד: **(כד)** וְכֹל֙ אִישׁ יִשְׂרָאֵ֔ל בִּרְאוֹתָ֖ם אֶת הָאִ֑ישׁ וַיָּנֻ֣סוּ מִפָּנָ֔יו וַיִּרְא֖וּ מְאֹֽד: **(כה)** וַיֹּאמֶר | אִישׁ יִשְׂרָאֵל֮ הָרְאִיתֶם֒ הָאִ֣ישׁ הָעֹלֶ֗ה כִּי֩ לְחָרֵ֨ף אֶת יִשְׂרָאֵ֜ל עָלָ֗ה וְהָיָה֙ הָאִ֣ישׁ אֲשֶׁר יַכֶּ֣נּוּ יַעְשְׁרֶ֤נּוּ הַמֶּ֙לֶךְ֙ | עֹ֣שֶׁר גָּד֔וֹל וְאֶת בִּתּ֖וֹ יִתֶּן לּ֑וֹ וְאֶת֙ בֵּ֣ית אָבִ֔יו יַעֲשֶׂ֥ה חָפְשִׁ֖י בְּיִשְׂרָאֵֽל:

יעשה חפשי. מדברים האמורים במשפטי המלוכה:

(כו) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל הָאֲנָשִׁים הָעֹמְדִים עִמּוֹ֙ לֵאמֹ֔ר מַה יֵּעָשֶׂה לָאִישׁ֙ אֲשֶׁ֣ר יַכֶּ֔ה אֶת הַפְּלִשְׁתִּי הַלָּזֹ֑ו וְהֵסִ֤יר חֶרְפָּה֙ מֵעַ֣ל יִשְׂרָאֵ֔ל כִּ֣י מִ֔י הַפְּלִשְׁתִּי֙ הֶֽעָרֵ֔ל הַזֶּ֖ה כִּי֙ חֵרֵ֣ף מַעַרְכ֔וֹת אֱלֹהֵ֥י חַיִּֽים: **(כז)** וַיֹּאמֶר֩ לוֹ֙ הָעָ֜ם כַּדָּבָ֣ר הַזֶּ֗ה לֵאמֹר֙ כֹּ֣ה יֵעָשֶׂ֔ה לָאִ֕ישׁ אֲשֶׁ֥ר יַכֶּ֖נּוּ: **(כח)** וַיִּשְׁמַ֣ע אֱלִיאָ֣ב אָחִ֗יו הַגָּדוֹל֮ בְּדַבְּרוֹ֒ אֶל הָאֲנָשִׁ֣ים וַיִּחַר֩ אַף֙ אֱלִיאָ֜ב בְּדָוִ֗ד וַיֹּאמֶר֮ | לָמָּה֩ זֶּ֨ה יָרַ֜דְתָּ וְעַל֙ מִי֙ נָטַ֣שְׁתָּ מְעַ֔ט הַצֹּ֖אן הָהֵ֑נָּה בַּמִּדְבָּ֗ר אֲנִ֤י יָדַ֙עְתִּי֙ אֶת זְדֹנְךָ֔ וְאֵת֙ רֹ֣עַ לְבָבְךָ֔ כִּ֥י לְמַ֖עַן רְא֣וֹת הַמִּלְחָמָ֑ה יָרָֽדְתָּ: **(כט)** וַיֹּאמֶר דָּוִ֔ד מֶ֥ה עָשִׂ֖יתִי עֲתָּ֑ה הֲלוֹא֙ דָּבָ֣ר הִֽוא: **(ל)** וַיִּסֹּ֥ב מֵאֶצְלוֹ֖ אֶל מ֣וּל אַחֵ֑ר וַיֹּאמֶר֙ כַּדָּבָ֣ר הַזֶּ֔ה וַיְשִׁבֵ֥הוּ הָעָ֖ם דָּבָ֥ר כַּדָּבָ֖ר הָרִאשֹֽׁון: **(לא)** וַיִּשָּׁמְע֖וּ הַדְּבָרִ֑ים אֲשֶׁ֥ר דִּבֶּ֖ר דָּוִ֔ד וַיַּגִּ֖דוּ לִפְנֵ֥י שָׁא֖וּל וַיִּקָּחֵֽהוּ: **(לב)** וַיֹּ֤אמֶר דָּוִד֙ אֶל שָׁא֔וּל אַל יִפֹּ֥ל לֵב אָדָ֖ם עָלָ֑יו עַבְדְּךָ֣ יֵלֵ֔ךְ וְנִלְחַ֖ם עִם הַפְּלִשְׁתִּ֥י הַזֶּֽה: **(לג)** וַיֹּ֤אמֶר שָׁאוּל֙ אֶל דָּוִ֔ד לֹ֥א תוּכַ֛ל לָלֶ֥כֶת֙ אֶל הַפְּלִשְׁתִּ֣י הַזֶּ֔ה לְהִלָּחֵ֖ם עִמּ֑וֹ כִּ֤י נַ֙עַר֙ אַתָּ֔ה וְהוּא֙ אִ֣ישׁ מִלְחָמָ֔ה מִנְּעֻרָֽיו: **(ס)** **(לד)** וַיֹּ֤אמֶר דָּוִד֙ אֶל שָׁא֔וּל רֹעֶ֥ה הָיָ֛ה עַבְדְּךָ֖ לְאָבִ֑יו בַּצֹּ֗אן וּבָ֤א הָאֲרִי֙ וְאֶת הַדֹּ֔וב וְנָשָׂ֥א שֶׂה֙ מֵהָעֵֽדֶר:

ובא הארי ואת הדוב. (תרגום:) ואתא אריא ואף דובא:

(לה) וְיָצָ֥אתִי אַחֲרָ֖יו וְהִכִּתִ֑יו וְהִצַּלְתִּי֙ מִפִּ֣יו וָיָ֔קָם עָלַ֖י וְהֶחֱזַקְתִּ֣י בִּזְקָנ֑וֹ וְהִכִּתִ֖יו וַהֲמִיתִֽיו: **(לו)** גַּ֚ם אֶת הָאֲרִ֣י גַּם הַדֹּ֔וב הִכָּ֖ה עַבְדֶּ֑ךָּ וְהָיָ֡ה הַפְּלִשְׁתִּי֩ הֶֽעָרֵ֨ל הַזֶּ֜ה כְּאַחַ֗ד מֵהֶם֙ כִּ֣י חֵרֵ֔ף מַעַרְכֹ֖ת אֱלֹהֵ֣י חַיִּֽים: **(ס)**

גם את הארי גם הדוב. הרי אלו רבוין, ארי ושני גוריו, ודוב ושני ילדיו:

(לז) וַיֹּאמֶר֮ דָּוִד֒ יְהוָ֣ה אֲשֶׁ֣ר הִצִּלַ֗נִי מִיַּד֙ הָאֲרִ֣י וּמִיַּד֙ הַדֹּ֔ב הֽוּא יַצִּילֵ֖נִי מִיַּ֣ד הַפְּלִשְׁתִּ֣י הַזֶּ֑ה **(ס)** וַיֹּ֤אמֶר שָׁאוּל֙ אֶל דָּוִ֔ד לֵ֖ךְ וַֽיהוָ֥ה יִהְיֶ֖ה עִמָּֽךְ:

ה' אשר הצילני מיד הארי. יודע אני שלא לחנם נזדמן לי הדבר ההוא, אלא שלעתיד אני בא לידי כיוצא בה לתשועת ישראל, ואסמוך עליה ואצא. וזה אחד משני צדיקים שנתן להם רמז, וחשו להשכיל לדבר, דוד ומרדכי, שנאמר (אסתר ב יא): ובכל יום ויום מרדכי מתהלך לפני חצר וגו', אמר: לא לחנם עלתה בצדקת זו שנתפסה במשכב הערל הזה, אלא שעתידה היא לעמוד לישראל ביום צרה:

(לח) וַיַּלְבֵּ֥שׁ שָׁא֛וּל אֶת דָּוִ֖ד מַדָּ֑יו וְנָתַ֤ן קוֹבַע֙ נְחֹ֣שֶׁת עַל רֹאשׁ֔וֹ וַיַּלְבֵּ֥שׁ אֹת֖וֹ שִׁרְיֽוֹן:

את דוד מדיו. נהפכו להיות כמדת דוד משנמשח בשמן המשחה, אף שהיו של שאול שהיה גבוה מכל העם משכמו ומעלה (לעיל ט ב), וכיון שראה שאול כן, הכניס בו עין הרע, והרגיש דוד בדבר:

(לט) וַיַּחְנֹ֣ר דָּוִד אֶת־חַרְבּוֹ֮ מֵעַ֣ל לְמָתָיו֒ וַיֹּ֣אֶל לָלֶ֔כֶת כִּ֥י לֹ֖א נִסָּ֑הּ וַיֹּ֣אמֶר דָּוִ֗ד אֶל־שָׁא֤וּל לֹֽא־אוּכַל֙ לָלֶ֣כֶת בָּאֵ֔לֶּה כִּ֥י לֹ֖א נִסֵּ֑יתִי וַיְסִרֵ֥ם דָּוִ֖ד מֵעָלָֽיו׃

ויואל ללכת. תרגם יונתן: **ולא אבה למיזל.** יש תיבות משמשות לשון וחילופו, כמו (ישעיהו י לג): מסעף פארה ; (תהלים נב ז): ושרשך מארץ חיים: **כי לא נסה.** (תרגום:) ארי לא אליף: **כי לא נסיתי.** (תרגום:) **ארי לית בהון ניסא, אין שבחו של נס בכך.** לשון אחר: ויואל ללכת, רצה ללכת ולנסות, וכאשר ראה שהיו כבדים עליו, הסירם:

(מ) וַיִּקַּ֥ח מַקְלּ֖וֹ בְּיָד֑וֹ וַיִּבְחַ֨ר לוֹ֙ חֲמִשָּׁ֣ה חַלְקֵ֔י אֲבָנִ֖ים | מִן־הַנַּ֣חַל וַיָּ֗שֶׂם אֹתָם֙ בִּכְלִ֣י הָרֹעִ֔ים אֲשֶׁ֥ר לֽוֹ֙ וּבַיַּלְקוּט֙ וְקַלְעֹ֣ו בְּיָד֔וֹ וַיִּגַּ֖שׁ אֶל־הַפְּלִשְׁתִּֽי׃

חלוקי אבנים. אבנים דקות וחלקות: **ובילקוט.** ובתרמיליה (תרגום:):

(מא) וַיֵּ֤לֶךְ הַפְּלִשְׁתִּי֙ הֹלֵ֣ךְ וְקָרֵ֔ב אֶל־דָּוִ֖ד וְהָאִ֣ישׁ נֹשֵׂ֣א הַצִּנָּ֔ה לְפָנָֽיו׃ **(מב)** וַיַּבֶּט֙ הַפְּלִשְׁתִּ֔י וַיַּרְא֖ אֶת־דָּוִ֑ד וַיִּבְזֵ֣הוּ כִּֽי־הָיָ֤ה נַ֙עַר֙ וְאַדְמֹנִ֣י עִם־יְפֵ֔ה מַרְאֶֽה׃ **(מג)** וַיֹּ֤אמֶר הַפְּלִשְׁתִּי֙ אֶל־דָּוִ֔ד הֲכֶלֶב֙ אָנֹ֔כִי כִּ֥י אַתָּ֖ה בָּ֣א אֵלַ֑י וַיְקַלֵּ֥ל הַפְּלִשְׁתִּ֛י אֶת־דָּוִ֖ד בֵּאלֹהָֽיו׃ **(מד)** וַיֹּ֤אמֶר הַפְּלִשְׁתִּי֙ אֶל־דָּוִ֔ד לְכָ֖ה אֵלַ֑י וְאֶתְּנָ֣ה אֶת־בְּשָׂרְךָ֔ לְעֹ֥וף הַשָּׁמַ֖יִם וּלְבֶהֱמַ֥ת הַשָּׂדֶֽה׃ **(ס)**

ולבהמת השדה. אין דרך לבהמות לאכול אדם, אמר דוד: כבר נטרפה דעתו של זה, שלי הוא, בא דוד ואמר לו: ונתתי פגר מחנה פלשתים וגו' ולחית הארץ:

(מה) וַיֹּ֤אמֶר דָּוִד֙ אֶל־הַפְּלִשְׁתִּ֔י אַתָּ֥ה בָּ֖א אֵלַ֑י בְּחֶ֣רֶב וּבַחֲנִ֔ית וּבְכִידֹ֖ון וְאָנֹכִ֣י בָּ֔א אֵלֶ֕יךָ בְּשֵׁ֖ם יְהוָ֣ה צְבָאֹ֑ות אֱלֹהֵ֣י מַעַרְכֹ֣ות יִשְׂרָאֵ֔ל אֲשֶׁ֥ר חֵרַפְתָּֽ׃ **(מו)** הַיֹּ֣ום הַזֶּ֔ה יְסַגֶּרְךָ֥ יְהוָ֖ה בְּיָדִ֑י וְהִכִּיתִ֣ךָ וַהֲסִרֹתִ֤י אֶת־רֹֽאשְׁךָ֙ מֵעָלֶ֔יךָ וְנָתַתִּ֞י פֶּ֣גֶר מַחֲנֵ֧ה פְלִשְׁתִּ֛ים הַיֹּ֥ום הַזֶּ֖ה לְעֹ֣וף הַשָּׁמַ֑יִם וּלְחַ֥ית הָאָ֖רֶץ וְיֵדְעוּ֙ כָּל־הָאָ֣רֶץ כִּֽי־יֵ֥שׁ אֱלֹהִ֖ים לְיִשְׂרָאֵֽל׃ **(מז)** וְיֵדְעוּ֙ כָּל־הַקָּהָ֣ל הַזֶּ֔ה כִּ֥י לֹ֖א בְּחֶ֣רֶב וּבַחֲנִ֑ית יְהֹושִׁ֣יעַ יְהוָ֔ה כִּ֥י לַיהוָ֖ה הַמִּלְחָמָ֑ה וְנָתַ֥ן אֶתְכֶ֖ם בְּיָדֵֽנוּ׃ **(מח)** וְהָיָ֡ה כִּֽי־קָם֩ הַפְּלִשְׁתִּ֨י וַיֵּלֶךְ֜ וַיִּקְרַ֣ב לִקְרַ֣את דָּוִ֗ד וַיְמַהֵ֤ר דָּוִד֙ וַיָּ֣רָץ הַמַּעֲרָכָ֔ה לִקְרַ֖את הַפְּלִשְׁתִּֽי׃ **(מט)** וַיִּשְׁלַ֤ח דָּוִד֙ אֶת־יָדֹ֔ו אֶל־הַכֶּ֖לִי וַיִּקַּ֣ח מִשָּׁ֑ם אֶ֚בֶן וַיְקַלַּ֔ע וַיַּ֕ךְ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּ֖י אֶל־מִצְחֹ֑ו וַתִּטְבַּ֤ע הָאֶ֙בֶן֙ בְּמִצְחֹ֔ו וַיִּפֹּ֖ל עַל־פָּנָ֥יו אָ֖רְצָה׃

ויפל על פניו. לא היה לו לפול אלא לאחוריו, שהרי על מצחו הוכה, אלא כדי שלא יצטער דוד לילך ולחתוך את ראשו, שנשתכר דוד עכשיו שתים עשרה אמות וזרתים, שקומתו שש אמות וזרת, נשתכר מלא קומה לאחוריו, ומלא קומה לפניו (במדרש תהלים):

(נ) וַיֶּחֱזַ֥ק דָּוִ֖ד מִן־הַפְּלִשְׁתִּ֑י בַּקֶּ֣לַע וּבָאֶ֔בֶן וַיַּ֥ךְ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּ֖י וַיְמִיתֵ֑הוּ וְחֶ֥רֶב אֵ֖ין בְּיַד־דָּוִֽד׃ **(נא)** וַיָּ֣רָץ דָּוִ֔ד וַיַּעֲמֹ֖ד אֶל־הַפְּלִשְׁתִּ֑י וַיִּקַּ֞ח אֶת־חַרְבּ֗וֹ וַיִּשְׁלְפָ֤הּ מִתַּעְרָהּ֙ וַיְמִתְתֵּ֔הוּ וַיִּכְרֹ֥ת בָּ֖הּ אֶת־רֹאשֹׁ֑ו וַיִּרְא֤וּ הַפְּלִשְׁתִּים֙ כִּי־מֵ֣ת גִּבֹּ֔ורָם וַיָּנֻֽסוּ׃ **(נב)** וַיָּקֻ֣מוּ אַנְשֵׁ֣י יִשְׂרָאֵ֣ל וִיהוּדָ֔ה וַיָּרִ֖יעוּ וַיִּרְדְּפ֣וּ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּ֑ים עַד־בֹּואֲךָ֥ גַ֙יְא֙ וְעַד־שַׁעֲרֵ֣י עֶקְרֹ֔ון וַיִּפְּל֤וּ חַלְלֵי־פְלִשְׁתִּים֙ בְּדֶ֣רֶךְ שַׁעֲרַ֔יִם וְעַד־גַּ֖ת וְעַד־עֶקְרֹֽון׃ **(נג)** וַיָּשֻׁ֙בוּ֙ בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל מִדֹּ֖לֵק אַחֲרֵ֣י פְלִשְׁתִּ֑ים וַיָּשֹׁ֖סּוּ אֶת־מַחֲנֵיהֶֽם׃

מדלוק. מרדוף, כמו (בראשית לא לו): דלקת אחרי:

(נד) וַיִּקַּח דָּוִד אֶת רֹאשׁ הַפְּלִשְׁתִּי וַיְבִאֵהוּ יְרוּשָׁלִָם וְאֶת כֵּלָיו שָׂם בְּאָהֳלוֹ: **(ס)**
(נה) וּכְרְאוֹת שָׁאוּל אֶת דָּוִד יֹצֵא לִקְרַאת הַפְּלִשְׁתִּי אָמַר אֶל אַבְנֵר שַׂר הַצָּבָא בֶּן מִי
ֶזֶה הַנַּעַר אַבְנֵר וַיֹּאמֶר אַבְנֵר חֵי נַפְשְׁךָ הַמֶּלֶךְ אִם יָדָעְתִּי:

בן מי זה הנער. וכי לא היה מכירו, והלא כתיב (לעיל טז כא): ויאהבהו מאד ויהי לו נושא כליו, אלא ראהו מתנהג בטכסיסי מלכות, אמר שאול: אם בא ממשפחת פרץ, מלך יהיה, שהמלך פורץ גדר לעשות לו דרך ואין ממחין בידו, ואם ממשפחת זרח בא, חשוב יהיה. אמר לו דואג: עד שאתה שואל אם בא ממשפחה שיהא הוא הגון למלכות אם לאו, שאל אם ראוי לבא בקהל אם לאו, שהרי מרות המואביה בא. אמר לו אבנר: שנינו עמוני ולא עמונית. אמר לו דואג: אם כן ממזר ולא ממזרת. אמר לו: כאן נאמר (דברים כג ה): על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים, ואין דרך אשה בכך. אמר לו: היה להם לקדם אנשים לקראת אנשים, ונשים לקראת נשים. נשתתק אבנר, אמר לו שאול:

(נו) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שְׁאַל אַתָּה בֶּן מִי ֶזֶה הָעֶלֶם: **(ס)**

שאל אתה בן מי זה העלם. למעלה כתיב 'הנער', וכאן כתוב 'העלם', אמר לו: הלכה זו נתעלמה ממך, צא ושאל בבית המדרש, כדאיתא ביבמות (עו ב):

(נז) וּכְשׁוּב דָּוִד מֵהַכּוֹת אֶת הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּקַּח אֹתוֹ אַבְנֵר וַיְבִאֵהוּ לִפְנֵי שָׁאוּל וְרֹאשׁ
הַפְּלִשְׁתִּי בְיָדוֹ: **(נח)** וַיֹּאמֶר אֵלָיו שָׁאוּל בֶּן מִי אַתָּה הַנָּעַר וַיֹּאמֶר דָּוִד בֶּן עַבְדְּךָ יִשַׁי
בֵּית הַלַּחְמִי:

נ"ך יומי - יום שני, י"ד אייר || פסח שני

שמואל־א פרק י"ח

(א) וַיְהִי כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר אֶל שָׁאוּל וְנֶפֶשׁ יְהוֹנָתָן נִקְשְׁרָה בְּנֶפֶשׁ דָּוִד (ויאהבו) וַיֶּאֱהָבֵהוּ יְהוֹנָתָן כְּנַפְשׁוֹ: **(ב)** וַיִּקָּחֵהוּ שָׁאוּל בַּיּוֹם הַהוּא וְלֹא נְתָנוֹ לָשׁוּב בֵּית אָבִיו: **(ג)** וַיִּכְרֹת יְהוֹנָתָן וְדָוִד בְּרִית בְּאַהֲבָתוֹ אֹתוֹ כְּנַפְשׁוֹ: **(ד)** וַיִּתְפַּשֵּׁט יְהוֹנָתָן אֶת הַמְּעִיל אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתְּנֵהוּ לְדָוִד וּמַדָּיו וְעַד חַרְבּוֹ וְעַד קַשְׁתּוֹ וְעַד חֲגֹרוֹ: **(ה)** וַיֵּצֵא דָּוִד בְּכֹל אֲשֶׁר יִשְׁלָחֶנּוּ שָׁאוּל יַשְׂכִּיל וַיְשִׂמֵהוּ שָׁאוּל עַל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה וַיִּיטַב בְּעֵינֵי כָל הָעָם וְגַם בְּעֵינֵי עַבְדֵי שָׁאוּל: **(פ)** **(ו)** וַיְהִי בְּבוֹאָם בְּשׁוּב דָּוִד מֵהַכּוֹת אֶת הַפְּלִשְׁתִּי וַתֵּצֶאנָה הַנָּשִׁים מִכָּל עָרֵי יִשְׂרָאֵל (לשור) לָשִׁיר וְהַמְּחֹלוֹת לִקְרַאת שָׁאוּל הַמֶּלֶךְ בְּתֻפִּים בְּשִׂמְחָה וּבְשָׁלְשִׁים:

ובשלשים. תרגם יונתן: **ובצלצלין.** מין כלי זמר:

(ז) וַתַּעֲנֶינָה הַנָּשִׁים הַמְשַׂחֲקוֹת וַתֹּאמֶרְן הִכָּה שָׁאוּל (באלפו) בַּאֲלָפָיו וְדָוִד בְּרִבְבֹתָיו: **(ח)** וַיִּחַר לְשָׁאוּל מְאֹד וַיֵּרַע בְּעֵינָיו הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר נָתְנוּ לְדָוִד רְבָבוֹת וְלִי נָתְנוּ הָאֲלָפִים וְעוֹד לוֹ אַךְ הַמְּלוּכָה:

ועוד לו. ועוד לו מה הוא נחסר שצריך להוסיף לו: **אך המלוכה.** אינו צריך עוד אלא למלכות:

(ט) וַיְהִי שָׁאוּל (עון) עַיִן אֶת דָּוִד מֵהַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה: **(ס)**

עוין. (תרגום:) עין רעה:

(י) וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַתִּצְלַח רוּחַ אֱלֹהִים | רָעָה | אֶל שָׁאוּל וַיִּתְנַבֵּא בְּתוֹךְ הַבַּיִת וְדָוִד מְנַגֵּן בְּיָדוֹ כְּיוֹם | בְּיוֹם וְהַחֲנִית בְּיַד שָׁאוּל:

יתנבא. ואשתטי. נביא ושוטה מדברים דברי רמזים שאינם ניכרים:

(יא) וַיָּטֶל שָׁאוּל אֶת הַחֲנִית וַיֹּאמֶר אַכֶּה בְדָוִד וּבַקִּיר וַיִּסֹּב דָּוִד מִפָּנָיו פַּעֲמָיִם:

אכה בדוד ובקיר. מכה אחת אכה, שיכנס החנית בדוד ובקיר:

(יב) וַיִּרָא שָׁאוּל מִלִּפְנֵי דָוִד כִּי ה' הָיָה עִמּוֹ וּמֵעִם שָׁאוּל סָר: **(יג)** וַיְסִרֵהוּ שָׁאוּל מֵעִמּוֹ וַיְשִׂמֵהוּ לוֹ שַׂר אָלֶף וַיֵּצֵא וָבָא לִפְנֵי הָעָם: **(פ)** **(יד)** וַיְהִי דָוִד לְכָל דְּרָכָו מַשְׂכִּיל וַה' עִמּוֹ:

משכיל. מצליח:

(טו) וַיַּרְא שָׁאוּל אֲשֶׁר הוּא מַשְׂכִּיל מְאֹד וַיָּגָר מִפָּנָיו: **(טז)** וְכָל יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה אֹהֵב אֶת דָּוִד כִּי הוּא יוֹצֵא וָבָא לִפְנֵיהֶם: **(פ)** **(יז)** וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל דָּוִד הִנֵּה בִתִּי הַגְּדוֹלָה מֵרַב אֹתָהּ אֶתֵּן לְךָ לְאִשָּׁה אַךְ הֱיֵה לִי לְבֶן חַיִל וְהִלָּחֶם מִלְחֲמוֹת ה' וְשָׁאוּל אָמַר אַל תְּהִי יָדִי בּוֹ וּתְהִי בּוֹ יַד פְּלִשְׁתִּים: **(ס)**

ושאול אמר. בלבו: **אל תהי ידי בו.** פן אענש: **ותהי בו יד פלשתים.** לכך אמר לו והלחם מלחמות ה':

(יח) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל שָׁאוּל מִי אָנֹכִי וּמִי חַיַּי מִשְׁפַּחַת אָבִי בְיִשְׂרָאֵל כִּי אֶהְיֶה חָתָן לַמֶּלֶךְ: **(יט)** וַיְהִי בְּעֶת תֵּת אֶת מֵרַב בַּת שָׁאוּל לְדָוִד וְהִיא נִתְּנָה לְעַדְרִיאֵל הַמְּחֹלָתִי לְאִשָּׁה:

בעת תת. כשהגיע זמן שקבעו לתתה לו, ובעוד שהיו מתעסקים לתתה לו, נתגלגל הדבר ונתנה לעדריאל:

(כ) וַתֶּאֱהַב מִיכַל בַּת שָׁאוּל אֶת דָּוִד וַיַּגִּדוּ לְשָׁאוּל וַיִּשַׁר הַדָּבָר בְּעֵינָיו: **(כא)** וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶתְּנֶנָּה לוֹ וּתְהִי לְמוֹקֵשׁ וּתְהִי בּוֹ יַד פְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל דָּוִד בִּשְׁתַּיִם תִּתְחַתֵּן בִּי הַיּוֹם:

בשתים תתחתן בי. שתי בנות יש לי, באחת מהן תתחתן בי. וכן תרגם יונתן: **בחדא מתרין.** כיוצא בו (שמואל ב כד יב): **שלש אנכי נוטל עליך.** אחת משלש, כמו שמפורש שם: בחר לך אחת מהם:

(כב) וַיְצַו שָׁאוּל אֶת עֲבָדָו דַּבְּרוּ אֶל דָּוִד בַּלָּט לֵאמֹר הִנֵּה חָפֵץ בְּךָ הַמֶּלֶךְ וְכָל עֲבָדָיו אֲהֵבוּךָ וְעַתָּה הִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ: **(כג)** וַיְדַבְּרוּ עַבְדֵי שָׁאוּל בְּאָזְנֵי דָּוִד אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר דָּוִד הַנָקַלָּה בְּעֵינֵיכֶם הִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ וְאָנֹכִי אִישׁ רָשׁ וְנִקְלֶה: **(כד)** וַיַּגִּדוּ עַבְדֵי שָׁאוּל לוֹ לֵאמֹר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר דָּוִד: **(פ) (כה)** וַיֹּאמֶר שָׁאוּל כֹּה תֹאמְרוּ לְדָוִד אֵין חָפֵץ לַמֶּלֶךְ בְּמֹהַר כִּי בִּמְאָה עָרְלוֹת פְּלִשְׁתִּים לְהִנָּקֵם בְּאֹיְבֵי הַמֶּלֶךְ וְשָׁאוּל חָשַׁב לְהַפִּיל אֶת דָּוִד בְּיַד פְּלִשְׁתִּים: **(כו)** וַיַּגִּדוּ עֲבָדָיו לְדָוִד אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשַׁר הַדָּבָר בְּעֵינֵי דָוִד לְהִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ וְלֹא מָלְאוּ הַיָּמִים:

ולא מלאו הימים. לא המתין עד מלאת הימים שקבע לו להביא את מאה הערלות. (כז) ויקם דוד וילך הוא ואנשיו וגו' וימלאום. פרישנטי"ר בלע"ז:

(כז) וַיָּקָם דָּוִד וַיֵּלֶךְ | הוּא וַאֲנָשָׁיו וַיַּךְ בַּפְּלִשְׁתִּים מָאתַיִם אִישׁ וַיָּבֵא דָוִד אֶת עָרְלֹתֵיהֶם וַיְמַלְאוּם לַמֶּלֶךְ לְהִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ וַיִּתֶּן לוֹ שָׁאוּל אֶת מִיכַל בִּתּוֹ לְאִשָּׁה: **(ס) (כח)** וַיַּרְא שָׁאוּל וַיֵּדַע כִּי הוי' עִם דָּוִד וּמִיכַל בַּת שָׁאוּל אֲהֵבַתְהוּ: **(כט)** וַיֹּסֶף שָׁאוּל לְיִרְא מִפְּנֵי דָוִד עוֹד וַיְהִי שָׁאוּל אֹיֵב אֶת דָּוִד כָּל הַיָּמִים: **(ס)**

לרא. ליראה:

(ל) וַיֵּצְאוּ שָׂרֵי פְּלִשְׁתִּים וַיְהִי | מִדֵּי צֵאתָם שָׂכַל דָּוִד מִכֹּל עַבְדֵי שָׁאוּל וַיִּיקַר שְׁמוֹ מְאֹד: **(ס)**

ויצאו שרי פלשתים. לבא בגדודים לשלול שלל בישראל:

נ"ך יומי - יום שלישי, ט"ו אייר

שמואל־א פרק י"ט

(א) וַיְדַבֵּר שָׁאוּל אֶל יוֹנָתָן בְּנוֹ וְאֶל כָּל עֲבָדָיו לְהָמִית אֶת דָּוִד וִיהוֹנָתָן בֶּן שָׁאוּל חָפֵץ בְּדָוִד מְאֹד: **(ב)** וַיַּגֶּד יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵאמֹר מְבַקֵּשׁ שָׁאוּל אָבִי לַהֲמִיתֶךָּ וְעַתָּה הִשָּׁמֶר נָא בַבֹּקֶר וְיָשַׁבְתָּ בַסֵּתֶר וְנַחְבֵּאתָ: **(ג)** וַאֲנִי אֵצֵא וְעָמַדְתִּי לְיַד אָבִי בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם וַאֲנִי אֲדַבֵּר בְּךָ אֶל אָבִי וְרָאִיתִי מֶה וְהִגַּדְתִּי לָךְ: **(ס)**

ליד אבי. סמוך לאבי, איינשיי"ש בלע"ז:

(ד) וַיְדַבֵּר יְהוֹנָתָן בְּדָוִד טּוֹב אֶל שָׁאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַל יֶחֱטָא הַמֶּלֶךְ בְּעַבְדּוֹ בְדָוִד כִּי לוֹא חָטָא לָךְ וְכִי מַעֲשָׂיו טוֹב לְךָ מְאֹד: **(ה)** וַיָּשֶׂם אֶת נַפְשׁוֹ בְכַפּוֹ וַיַּךְ אֶת הַפְּלִשְׁתִּי וַיַּעַשׂ הוי' תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה לְכָל יִשְׂרָאֵל רָאִיתָ וַתִּשְׂמָח וְלָמָּה תֶחֱטָא בְדָם נָקִי לְהָמִית אֶת דָּוִד חִנָּם: **(ו)** וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל בְּקוֹל יְהוֹנָתָן וַיִּשָּׁבַע שָׁאוּל חַי הוי' אִם יוּמָת: **(ז)** וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן לְדָוִד וַיַּגֶּד לוֹ יְהוֹנָתָן אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּבֵא יְהוֹנָתָן אֶת דָּוִד אֶל שָׁאוּל וַיְהִי לְפָנָיו כְּאֶתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם: **(ס)** **(ח)** וַתּוֹסֶף הַמִּלְחָמָה לִהְיוֹת וַיֵּצֵא דָוִד וַיִּלָּחֶם בַּפְּלִשְׁתִּים וַיַּךְ בָּהֶם מַכָּה גְדוֹלָה וַיָּנֻסוּ מִפָּנָיו: **(ט)** וַתְּהִי רוּחַ הוי' | רָעָה אֶל שָׁאוּל וְהוּא בְּבֵיתוֹ יוֹשֵׁב וַחֲנִיתוֹ בְיָדוֹ וְדָוִד מְנַגֵּן בְּיָד: **(י)** וַיְבַקֵּשׁ שָׁאוּל לְהַכּוֹת בַּחֲנִית בְּדָוִד וּבַקִּיר וַיִּפְטַר מִפְּנֵי שָׁאוּל וַיַּךְ אֶת הַחֲנִית בַּקִּיר וְדָוִד נָס וַיִּמָּלֵט בַּלַּיְלָה הוּא: **(פ)** **(יא)** וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל מַלְאָכִים אֶל בֵּית דָּוִד לְשָׁמְרוֹ וְלַהֲמִיתוֹ בַּבֹּקֶר וַתַּגֶּד לְדָוִד מִיכַל אִשְׁתּוֹ לֵאמֹר אִם אֵינְךָ מְמַלֵּט אֶת נַפְשְׁךָ הַלַּיְלָה מָחָר אַתָּה מוּמָת: **(יב)** וַתֹּרֶד מִיכַל אֶת דָּוִד בְּעַד הַחַלּוֹן וַיֵּלֶךְ וַיִּבְרַח וַיִּמָּלֵט: **(יג)** וַתִּקַּח מִיכַל אֶת הַתְּרָפִים וַתָּשֶׂם אֶל הַמִּטָּה וְאֵת כְּבִיר הָעִזִּים שָׂמָה מְרַאֲשֹׁתָיו וַתְּכַס בַּבָּגֶד: **(ס)**

ותקח מיכל. כדי שלא יבינו שברח וירדפו אחריו: **את התרפים.** עשויים בדמות גוף אדם: **כביר העזים.** עור מופשט שלם כחמת, פלוצי"ל בלע"ז: **שמה מראשותיו.** לפי שאין לתרפים שיער, וזה דומה לשיער אדם:

(יד) וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל מַלְאָכִים לָקַחַת אֶת דָּוִד וַתֹּאמֶר חֹלֶה הוּא: **(פ)** **(טו)** וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל אֶת הַמַּלְאָכִים לִרְאוֹת אֶת דָּוִד לֵאמֹר הַעֲלוּ אֹתוֹ בַמִּטָּה אֵלַי לַהֲמִתוֹ: **(טז)** וַיָּבֹאוּ הַמַּלְאָכִים וְהִנֵּה הַתְּרָפִים אֶל הַמִּטָּה וּכְבִיר הָעִזִּים מְרַאֲשֹׁתָיו: **(יז)** וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל מִיכַל לָמָּה כָּכָה רִמִּיתִנִי וַתְּשַׁלְּחִי אֶת אֹיְבִי וַיִּמָּלֵט וַתֹּאמֶר מִיכַל אֶל שָׁאוּל הוּא אָמַר אֵלַי שַׁלְּחֵנִי לָמָּה אֲמִיתֶךָּ:

הוא אמר אלי וגו'. אתה מסרתני ביד לסטים אחד, שלף חרבו עלי עד ששלחתיו:

(יח) וְדָוִד בָּרַח וַיִּמָּלֵט וַיָּבֹא אֶל שְׁמוּאֵל הָרָמָתָה וַיַּגֶּד לוֹ אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ שָׁאוּל וַיֵּלֶךְ הוּא וּשְׁמוּאֵל וַיֵּשְׁבוּ (בנוית) בְּנָיוֹת: **(יט)** וַיַּגֶּד לְשָׁאוּל לֵאמֹר הִנֵּה דָוִד (בנוית) בְּנָיוֹת בָּרָמָה:

בניות. (תרגום:) בבית אולפנא:

(כ) וַיִּשְׁלַ֤ח שָׁאוּל֙ מַלְאָכִ֔ים לָקַחַ֖ת אֶת דָּוִ֑ד וַיַּ֗רְא אֶת לַהֲקַ֤ת הַנְּבִיאִים֙ נִבְּאִ֔ים וּשְׁמוּאֵ֥ל עֹמֵ֖ד נִצָּ֣ב עֲלֵיהֶ֑ם וַתְּהִ֞י עַל מַלְאֲכֵ֤י שָׁאוּל֙ רוּחַ֣ אֱלֹהִ֔ים וַיִּתְנַבְּא֖וּ גַּ֥ם הֵֽמָּה׃

להקת. (תרגום:) סיעת:

(כא) וַיַּגִּ֣דוּ לְשָׁא֔וּל וַיִּשְׁלַ֖ח מַלְאָכִ֣ים אֲחֵרִ֑ים וַיִּתְנַבְּא֖וּ גַּ֥ם הֵֽמָּה וַיֹּ֣סֶף שָׁא֔וּל וַיִּשְׁלַ֥ח מַלְאָכִ֖ים שְׁלִשִׁ֑ים וַיִּתְנַבְּא֖וּ גַּ֥ם הֵֽמָּה׃ **(כב)** וַיֵּ֤לֶךְ גַּם הוּא֙ הָרָמָ֔תָה וַיָּבֹא֙ עַד בּ֣וֹר הַגָּד֔וֹל אֲשֶׁ֖ר בַּשֶּׂ֑כוּ וַיִּשְׁאַ֗ל וַיֹּ֙אמֶר֙ אֵיפֹ֣ה שְׁמוּאֵ֔ל וְדָוִ֖ד וַיֹּ֣אמֶר הִנֵּ֔ה (בנוית) בְּנָיֹ֖ות בָּרָמָֽה׃ **(כג)** וַיֵּ֥לֶךְ שָׁ֖ם אֶל (נוית) נָיֹ֣ות בָּרָמָ֑ה וַתְּהִ֤י עָלָיו֙ גַּם הוּא֙ רוּחַ֣ אֱלֹהִ֔ים וַיֵּ֥לֶךְ הָלוֹךְ֙ וַיִּתְנַבֵּ֔א עַד בֹּאֹ֖ו (בנוית) בְּנָיֹ֥ות בָּרָמָֽה׃ **(כד)** וַיִּפְשַׁ֤ט גַּם הוּא֙ בְּגָדָ֔יו וַיִּתְנַבֵּ֖א גַּם הוּא֙ לִפְנֵ֣י שְׁמוּאֵ֑ל וַיִּפֹּ֣ל עָרֹ֗ם כָּל הַיֹּום֙ הַה֣וּא וְכָל הַלָּ֔יְלָה עַל כֵּ֥ן יֹאמְרוּ֙ הֲגַ֣ם שָׁא֔וּל בַּנְּבִיאִֽם׃ **(פ)**

ויפשט גם הוא בגדיו. בגדי מלכות, ללבוש בגדי התלמידים: **ויפול ערום.** ונפל ברשן, תרגם יונתן: **ונפל ערטילאי.** ובשם רבי מנחם ששמע מפי ערבי אחד: 'ברשן' בלשון ערבי משוגע:

נ"ך יומי - יום רביעי, ט"ז אייר

שמואל־א פרק כ׳

(א) וַיִּבְרַח דָּוִד (מנוות) מִנָּיוֹת בָּרָמָה וַיָּבֹא וַיֹּאמֶר | לִפְנֵי יְהוֹנָתָן מֶה עָשִׂיתִי מֶה עֲוֹנִי וּמֶה חַטָּאתִי לִפְנֵי אָבִיךָ כִּי מְבַקֵּשׁ אֶת נַפְשִׁי: **(ב)** וַיֹּאמֶר לוֹ חָלִילָהּ לֹא תָמוּת הִנֵּה (לו) (עשה) לֹא יַעֲשֶׂה אָבִי דָּבָר גָּדוֹל אוֹ דָּבָר קָטֹן וְלֹא יְגַלֶּה אֶת אָזְנִי וּמַדּוּעַ יַסְתִּיר אָבִי מִמֶּנִּי אֶת הַדָּבָר הַזֶּה אֵין זֹאת: **(ג)** וַיִּשָּׁבַע עוֹד דָּוִד וַיֹּאמֶר יָדֹעַ יָדַע אָבִיךָ כִּי מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וַיֹּאמֶר אַל־יֵדַע זֹאת יְהוֹנָתָן פֶּן־יֵעָצֵב וְאוּלָם חַי יְהוָה וְחֵי נַפְשֶׁךָ כִּי כְּפֶשַׁע בֵּינִי וּבֵין הַמָּוֶת:

כפשע. כפסיעה אחת נפטרתי מפניו, והכה בחנית בקיר, באותה פסיעה נצלתי מן המות:

(ד) וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל דָּוִד מַה תֹּאמַר נַפְשְׁךָ וְאֶעֱשֶׂה לָּךְ: **(פ) (ה)** וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל יְהוֹנָתָן הִנֵּה חֹדֶשׁ מָחָר וְאָנֹכִי יָשֹׁב אֵשֵׁב עִם הַמֶּלֶךְ לֶאֱכוֹל וְשִׁלַּחְתַּנִי וְנִסְתַּרְתִּי בַּשָּׂדֶה עַד הָעֶרֶב הַשְּׁלִשִׁית:

הנה חדש מחר. חידוש הלבנה, וכל אוכלי שולחן המלך אין נמנע איש מלבא ביום טוב אל הלחם: **ואנכי ישוב אשב עם המלך לאכול.** לשון הווה הוא, ואנכי רגיל לישב עם המלך תמיד לאכול סמוך לו: **ושלחתני.** מעתה, ונסתרתי עד הערב של יום שלישי, ולא אהיה עם האוכלים, ויפקד מושבי, ויתמה המלך עלי, או מחר או למחרתו:

(ו) אִם פָּקֹד יִפְקְדֵנִי אָבִיךָ וְאָמַרְתָּ נִשְׁאֹל נִשְׁאַל מִמֶּנִּי דָּוִד לָרוּץ בֵּית לַחֶם עִירוֹ כִּי זֶבַח הַיָּמִים שָׁם לְכָל הַמִּשְׁפָּחָה:

נשאול נשאל. רשות שאל ממני: **זבח הימים.** משנה לשנה בזמן הזה:

(ז) אִם כֹּה יֹאמַר טוֹב שָׁלוֹם לְעַבְדֶּךָ וְאִם חָרֹה יֶחֱרֶה לוֹ דַּע כִּי כָלְתָה הָרָעָה מֵעִמּוֹ:

אם כה יאמר טוב. שלא יחרה לו: **שלום לעבדך.** אין בלבו להרגני: **ואם חרה יחרה.** זהו שאהא לו מצוי להרגני: **כלתה הרעה מעמו.** סוף דבר מחשבה רעה לו עלי:

(ח) וְעָשִׂיתָ חֶסֶד עַל עַבְדֶּךָ כִּי בִבְרִית יְהוָה הֵבֵאתָ אֶת עַבְדְּךָ עִמָּךְ וְאִם יֶשׁ בִּי עָוֹן הֲמִיתֵנִי אַתָּה וְעַד אָבִיךָ לָמָּה זֶּה תְבִיאֵנִי: **(פ)**

ועשית חסד. לשלחני:

(ט) וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן חָלִילָה לָּךְ כִּי | אִם יָדֹעַ אֵדַע כִּי כָלְתָה הָרָעָה מֵעִם אָבִי לָבוֹא עָלֶיךָ וְלֹא אֹתָהּ אַגִּיד לָּךְ: **(ס)**

חלילה לך. כזאת לחשדני שאדע בו שכלתה מעמו הרעה ולא אגיד לך:

(י) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל יְהוֹנָתָן מִי יַגִּיד לִי אֵו מַה יַעַנְךָ אָבִיךָ קָשֶׁה: **(ס)**

מי יגיד לי. במקום שאסתר שם:

(יא) וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל דָּוִד לְכָה וְנֵצֵא הַשָּׂדֶה וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם הַשָּׂדֶה: **(ס) (יב)** וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל דָּוִד ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כִּי אֶחְקֹר אֶת אָבִי כָּעֵת | מָחָר הַשְּׁלִשִׁית וְהִנֵּה טוֹב אֶל דָּוִד וְלֹא אָז אֶשְׁלַח אֵלֶיךָ וְגָלִיתִי אֶת אָזְנֶךָ:

ה' אלהי ישראל. לשון שבועה: **השלשית.** בימי מחר, זהו יום שלישי כשעה של עכשיו, כי מחר חדש, ושמא לא יתמה מחר אבי, אבל יתמה ביום השלישי. (יג) כה יעשה לי. הקב"ה, כי אחקור את אבי ואמצא שהוא טוב אליך, אם לא אשלח על ידי שליח וגליתי אזנך, כי הטובה אני יכול לגלות, ואם ייטיב אל אבי להרע לך, אותה לא אגלה, פן יודע לאבי מקום שאתה שם, וגליתי אני בעצמי את אזנך:

(יג) כֹּה יַעֲשֶׂה ה' לִיהוֹנָתָן וְכֹה יֹסִיף כִּי יִיטַב אֶל אָבִי אֶת הָרָעָה עָלֶיךָ וְגָלִיתִי אֶת אָזְנֶךָ וְשִׁלַּחְתִּיךָ וְהָלַכְתָּ לְשָׁלוֹם וִיהִי ה' עִמָּךְ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם אָבִי: **(יד)** וְלֹא אִם עוֹדֶנִּי חָי וְלֹא תַעֲשֶׂה עִמָּדִי חֶסֶד ה' וְלֹא אָמוּת:

ולא אם עודני חי. לשון בקשה הוא, כמו (מלכים ב ה יז): **ולא יתן נא לעבדיך.** ואינו זז ממשמעו, ולא תעשה לי טובה בעודני חי, שתעשה עמי חסד ה' בטרם אמות, ומהו החסד, שלא תכרית את חסדך מעם ביתי, בזאת תכרות לי ברית בחיי:

(טו) וְלֹא תַכְרִת אֶת חַסְדְּךָ מֵעִם בֵּיתִי עַד עוֹלָם וְלֹא בְּהַכְרֵת ה' אֶת אֹיְבֵי דָוִד אִישׁ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה:

ולא בהכרית ה'. וגם לא תסיר חסדך מה', כי אף בבא הפורענות על בית אבי, שידעתי שיכרית המקום את אויביך:

(טז) וַיִּכְרֹת יְהוֹנָתָן עִם בֵּית דָּוִד וּבִקֵּשׁ ה' מִיַּד אֹיְבֵי דָוִד:

ובקש ה'. את הברית הזאת: **מיד אויבי דוד.** כנה הכתוב, ופירושו: בקש הקב"ה את העון מיד דוד, כשעבר על הברית ואמר למפיבושת (שמואל ב יט ל): אתה וציבא תחלקו את השדה, יצתה בת קול ואמרה: **רחבעם וירבעם יחלקו את המלכות (שבת נו ב).** וכן תרגם יונתן: ואתפרע ליה ה' מיד שנאי דוד:

(יז) וַיֹּוסֶף יְהוֹנָתָן לְהַשְׁבִּיעַ אֶת דָּוִד בְּאַהֲבָתוֹ אֹתוֹ כִּי אַהֲבַת נַפְשׁוֹ אֲהֵבוֹ: **(ס) (יח)** וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוֹנָתָן מָחָר חֹדֶשׁ וְנִפְקַדְתָּ כִּי יִפָּקֵד מוֹשָׁבֶךָ:

מחר חדש. ודרך כל אוכלי שולחן המלך לבא ביום מועד אל השולחן: **ונפקדת.** אבי יפקדך וישאל היכן אתה: **כי יפקד מושבך.** שיהיה מושבך חסר, שאתה יושב בו. וכן תרגם יונתן: ותתבעי ארי יהי מרוח בית אסחרותך: **ונפקדת.** לשון זכרון: **כי יפקד.** לשון חסרון:

(יט) וְשִׁלַּשְׁתָּ תֵּרֵד מְאֹד וּבָאתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר נִסְתַּרְתָּ שָׁם בְּיוֹם הַמַּעֲשֶׂה וְיָשַׁבְתָּ אֵצֶל הָאֶבֶן הָאָזֶל:

ושלשת. שלשת ימים, ואז תרד מאוד, כלומר לכשתגיע היום השלישי, תרד במקום סתר ותתחבא הרבה, כי אז יבקשוך, ובאת אל המקום הסתר הזה אשר אתה נסתר בו היום, שהוא יום מעשה מלאכה. וכן תרגם יונתן: ביומא דחולא, שאותו היום נסתר, כמה שנאמר (פסוק כד): 'ויסתר דוד בשדה' מיד, 'ויהי החדש' מחר: **האבן האזל.** אבן שהיתה אות להולכי דרכים: **האזל.** הולכי הדרך, וכן תרגם יונתן: אבן אתא, אבן האות:

(כ) וַאֲנִי שְׁלֹשֶׁת הַחִצִּים צְדָה אוֹרֶה לִשַּׁלַּח לִי לְמַטָּרָה:

צדה אורה. לא מפיק ה"א, ופתרון צדה כמו לצד, כל תיבה שצריכה למ"ד בתחלתה, הטיל לה ה"א בסופה, בצד אותה אבן, אורה חצים למטרה, כדי שלא יבין הנער, וזה סימן יהיה לך לנחש אם אתה צריך לברוח:

(כא) וְהִנֵּה׀ אֶשְׁלַח אֶת הַנַּעַר לֵךְ מְצָא אֶת הַחִצִּים אִם אָמֹר אֹמַר לַנַּעַר הִנֵּה הַחִצִּים ׀ מִמְּךָ וְהֵנָּה קָחֶנּוּ ׀ וָבֹאָה כִּי שָׁלוֹם לְךָ וְאֵין דָּבָר חַי הוי׳:

והנה אשלח וגו'. ודרך המבקש חץ הירוי, הולך עד מקום שרואה שהחץ הולך, ואינו יכול לכוין יפה, פעמים שהוא מחפשה והחץ להלן ממנו, ופעמים שהוא הולך להלן מן החץ ומחפשה, והניחוש הזה יהיה לך: **אם אמור אומר לנער וגו' קחנו ובואה.** צא אתה בעצמך ממקום מחבואך, וקחנו ובוא אלי, כי אין לך לירא, כי שלום לך, הקב"ה חפץ שתהא כאן ולא תירא, ואפילו שמעתי מאבא רעה:

(כב) וְאִם כֹּה אֹמַר׀ לָעֶלֶם הִנֵּה הַחִצִּים מִמְּךָ וָהֶלְאָה לֵּךְ כִּי שִׁלַּחֲךָ הוי׳:

ואם כה אומר וגו' לך כי שלחך. הקב"ה אומר לך לברוח ולהמלט:

(כג) וְהַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וָאָתָּה הִנֵּה הוי׳ בֵּינִי וּבֵינֶךָ עַד עוֹלָם: (ס)

והדבר אשר דברנו. ברית שכרתנו יחד: הנה ה' ביני וביניך. עד על אותו דבר:

(כד) וַיִּסְתֹּר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ (על) אֶל הַלֶּחֶם לֶאֱכוֹל: (כה) וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל מוֹשָׁבוֹ כְּפַעַם ׀ בְּפַעַם אֶל מוֹשַׁב הַקִּיר וַיָּקָם יְהוֹנָתָן וַיֵּשֶׁב אַבְנֵר מִצַּד שָׁאוּל וַיִּפָּקֵד מְקוֹם דָּוִד:

אל מושב הקיר. בראש המטה אצל הקיר: **ויקם יהונתן.** עמד ממקומו, לפי שאין דרך הבן להיות מיסב אצל אביו, שדרכן היה לאכול מסובין על המטות, והיה דוד מיסב בין יהונתן ובין שאול, עכשיו שלא בא דוד, לא היסב יהונתן, עד שישב אבנר מצד שאול, ואחר כך ישב יהונתן מצד אבנר. ואם תאמר לא ישב כלל, הרי הוא אומר (פסוק לד): ויקם יהונתן מעל השלחן, מכלל שישב:

(כו) וְלֹא דִבֶּר שָׁאוּל מְאוּמָה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי אָמַר מִקְרֶה הוּא בִּלְתִּי טָהֹור הוּא כִּי לֹא טָהֹור: (ס)

מקרה הוא. קרי ראה: **בלתי טהור הוא.** ועדיין לא טבל לקריו, שאלו טבל לקריו, אין צריך הערב שמש לחולין: **כי לא טהור.** זו היא נתינת טעם לדבר, לפי שאינו טהור, לפיכך לא בא, שלא יטמא את הסעודה:

(כז) וַיְהִי מִמָּחֳרַת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפָּקֵד מְקוֹם דָּוִד (ס) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל׀ אֶל יְהוֹנָתָן בְּנוֹ מַדּוּעַ לֹא בָא בֶן יִשַׁי גַּם תְּמוֹל גַּם הַיּוֹם אֶל הַלָּחֶם:

ממחרת החדש. ממחרת חידוש הלבנה: **השני.** ביום שני לחדש:

(כח) וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת שָׁאוּל נִשְׁאֹל נִשְׁאַל דָּוִד מֵעִמָּדִי עַד בֵּית לָחֶם: (כט) וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי נָא כִּי זֶבַח מִשְׁפָּחָה לָנוּ בָּעִיר וְהוּא צִוָּה לִי אָחִי וְעַתָּה אִם מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אִמָּלְטָה נָּא וְאֶרְאֶה אֶת אֶחָי עַל כֵּן לֹא בָא אֶל שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ: (ס)

והוא צוה לי אחי. גדול הבית צוה לי שאהיה שם, והוא אחי אליאב: **אמלטה.** אשקמוצי"ד בלע"ז, אלך יום אחד ואבוא:

(ל) וַיַּחַר אַף שָׁאוּל בְּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ בֶּן נַעֲוַת הַמַּרְדּוּת הֲלוֹא יָדַעְתִּי כִּי בֹחֵר אַתָּה לְבֶן יִשַׁי לְבָשְׁתְּךָ וּלְבֹשֶׁת עֶרְוַת אִמֶּךָ:

נעות המרדות. לשון נע, אשה נעה ונדה, יוצאנית, כאשר תאמר 'זעוה' מן 'זע', כן תאמר 'נעוה' מן 'נע', והתי"ו מן הדיבוק, שהוא דבוק למרדות: **המרדות.** שהיא ראויה לרדות ולייסר. דבר אחר: כשחטפו בני בנימן מבנות שילה שיצאו לחול בכרמים, היה שאול ביישן ולא רצה לחטוף, עד שבאתה היא עצמה והעיזה פניה ורדפה אחריו: **נעות.** על שם הכרמים, והיא גת, כמו (עבודה זרה עד ב): **נעוה ארתחו.** יטופון נעווהי בחמר (תרגום פרשת ויחי פסוק חכלילי עינים (בראשית מט יב)), ולא מן השם:

(לא) כִּי כָל הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן יִשַׁי חַי עַל הָאֲדָמָה לֹא תִכּוֹן אַתָּה וּמַלְכוּתֶךָ וְעַתָּה שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי בֶן מָוֶת הוּא: **(ס) (לב)** וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת שָׁאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָמָּה יוּמַת מֶה עָשָׂה: **(לג)** וַיָּטֶל שָׁאוּל אֶת הַחֲנִית עָלָיו לְהַכֹּתוֹ וַיֵּדַע יְהוֹנָתָן כִּי כָלָה הִיא מֵעִם אָבִיו לְהָמִית אֶת דָּוִד: **(ס) (לד)** וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מֵעִם הַשֻּׁלְחָן בָּחֳרִי אָף וְלֹא אָכַל בְּיוֹם הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי לֶחֱם כִּי נֶעְצַב אֶל דָּוִד כִּי הִכְלִמוֹ אָבִיו: **(ס)**

נעצב אל דוד. בשביל דוד: כי הכלימו אביו. בשביל דוד:

(לה) וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשָּׂדֶה לְמוֹעֵד דָּוִד וְנַעַר קָטֹן עִמּוֹ:

למועד דוד. למועד אשר קבע לו דוד:

(לו) וַיֹּאמֶר לְנַעֲרוֹ רֵץ מְצָא נָא אֶת הַחִצִּים אֲשֶׁר אָנֹכִי מוֹרֶה הַנַּעַר רָץ וְהוּא יָרָה הַחֵצִי לְהַעֲבִרוֹ:

להעבירו. החצי עבר את הנער:

(לז) וַיָּבֹא הַנַּעַר עַד מְקוֹם הַחֵצִי אֲשֶׁר יָרָה יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנַּעַר וַיֹּאמֶר הֲלוֹא הַחֵצִי מִמְּךָ וָהָלְאָה: **(לח)** וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנַּעַר מְהֵרָה חוּשָׁה אַל תַּעֲמֹד וַיְלַקֵּט נַעַר יְהוֹנָתָן אֶת (החצי) הַחִצִּים וַיָּבֹא אֶל אֲדֹנָיו: **(לט)** וְהַנַּעַר לֹא יָדַע מְאוּמָה אַךְ יְהוֹנָתָן וְדָוִד יָדְעוּ אֶת הַדָּבָר: **(מ)** וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת כֵּלָיו אֶל הַנַּעַר אֲשֶׁר לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הָבִיא הָעִיר: **(מא)** הַנַּעַר בָּא וְדָוִד קָם מֵאֵצֶל הַנֶּגֶב וַיִּפֹּל לְאַפָּיו אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וַיִּשְּׁקוּ | אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וַיִּבְכּוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ עַד דָּוִד הִגְדִּיל:

מאצל הנגב. (תרגום:) מסטר אבן אתא דלקבל דרומא: **עד דוד הגדיל.** הרבה לבכות:

(מב) וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם הוי' לֵאמֹר הוי' יִהְיֶה | בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין זַרְעִי וּבֵין זַרְעֶךָ עַד עוֹלָם: **(פ)**

לך לשלום. והשבועה אשר נשבענו, ה' יהיה עד עליה עד עולם:

נ"ך יומי - יום חמישי, י"ז אייר

שמואל־א פרק כ"א

(א) וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וִיהוֹנָתָן בָּא הָעִיר: **(ב)** וַיָּבֹא דָוִד נֹבָה אֶל אֲחִימֶלֶךְ הַכֹּהֵן וַיֶּחֱרַד אֲחִימֶלֶךְ לִקְרַאת דָּוִד וַיֹּאמֶר לוֹ מַדּוּעַ אַתָּה לְבַדֶּךָ וְאִישׁ אֵין אִתָּךְ: **(ג)** וַיֹּאמֶר דָּוִד לַאֲחִימֶלֶךְ הַכֹּהֵן הַמֶּלֶךְ צִוַּנִי דָבָר וַיֹּאמֶר אֵלַי אִישׁ אַל יֵדַע מְאוּמָה אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁלֵחַךָ וַאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ וְאֶת הַנְּעָרִים יוֹדַעְתִּי אֶל מְקוֹם פְּלֹנִי אַלְמוֹנִי:

ואת הנערים יודעתי. לשון טורח, הנערים אשר יצאו עמי, הטרחתים לרוץ לפני אל מקום פלוני אלמוני: **יודעתי.** כמו (שופטים ח טז): ויודע בהם את אנשי סכות: **פלוני אלמוני.** 'אלמון' מאין שם, שאיני חפץ להזכיר, כי דבר סתר הוא: **פלוני.** כמו (דברים יז ח): 'כי יפלא', יתכסה:

(ד) וְעַתָּה מַה יֶּשׁ תַּחַת יָדֶךָ חֲמִשָּׁה לֶחֶם תְּנָה בְיָדִי אוֹ הַנִּמְצָא:

או הנמצא. אם אין חמשה, תן לי מה שנמצא בידך:

(ה) וַיַּעַן הַכֹּהֵן אֶת דָּוִד וַיֹּאמֶר אֵין לֶחֶם חֹל אֶל תַּחַת יָדִי כִּי אִם לֶחֶם קֹדֶשׁ יֵשׁ אִם נִשְׁמְרוּ הַנְּעָרִים אַךְ מֵאִשָּׁה: **(פ)**

אך מאשה. בקושי אני מאכילן לזרים, אך זה אי אפשר שאכילנו לטמאים:

(ו) וַיַּעַן דָּוִד אֶת הַכֹּהֵן וַיֹּאמֶר לוֹ כִּי אִם אִשָּׁה עֻצְּרָה לָנוּ כִּתְמוֹל שִׁלְשֹׁם בְּצֵאתִי וַיִּהְיוּ כְּלֵי הַנְּעָרִים קֹדֶשׁ וְהוּא דֶּרֶךְ חֹל וְאַף כִּי הַיּוֹם יְקֻדַּשׁ בַּכֶּלִי:

עצורה לנו. עצורה ממנו: **ויהיו כלי הנערים קדש.** טהורים: **והוא דרך חול.** והלחם משנסתלק מעל השולחן והקטירו הבזיכין, קרוב הוא להיות חולין, שיצא מידי מעילה משיהיה לו שעת היתר לכהנים: **ואף כי היום יקדש בכלי.** ואפילו אם היום היתה תחלת קדושתו על השלחן, הייתי זקוק ליטלו משם ולהאכילנו, שאחזו בולמוס ומסוכן הוא, כך מפורש במנחות:

(ז) וַיִּתֶּן לוֹ הַכֹּהֵן קֹדֶשׁ כִּי לֹא הָיָה שָׁם לֶחֶם כִּי אִם לֶחֶם הַפָּנִים הַמּוּסָרִים מִלִּפְנֵי יְהוָה לָשׂוּם לֶחֶם חֹם בְּיוֹם הִלָּקְחוֹ:

לשום לחם חם. אחר, ביום הלקח זה. ורבותינו אמרו (יומא כא א): חם ביום הלקחו, גם ביום סלוקו, חם כיום סדורו:

(ח) וְשָׁם אִישׁ מֵעַבְדֵי שָׁאוּל בַּיּוֹם הַהוּא נֶעְצָר לִפְנֵי יְהוָה וּשְׁמוֹ דֹּאֵג הָאֲדֹמִי אַבִּיר הָרֹעִים אֲשֶׁר לְשָׁאוּל:

נעצר לפני ה'. עוצר עצמו לפני אהל מועד, לעסוק בתורה: **אביר הרועים.** אב בית דין:

(ט) וַיֹּאמֶר דָּוִד לַאֲחִימֶלֶךְ וְאֵין יֶשׁ פֹּה תַּחַת יָדֶךָ חֲנִית אוֹ חֶרֶב כִּי גַם חַרְבִּי וְגַם כֵּלַי לֹא לָקַחְתִּי בְיָדִי כִּי הָיָה דְבַר הַמֶּלֶךְ נָחוּץ: **(ס)**

ואין יש פה. ואם יש פה: **נחוץ.** בבהילות:

(י) וַיֹּאמֶר הַכֹּהֵן חֶרֶס נָלְוָת הַפְּלִשְׁתִּי אֲשֶׁר הִכִּיתָ | בְּעֶמֶק הָאֵלָה הִנֵּה הִיא לוּטָה בַּשִּׂמְלָה אַחֲרֵי הָאֵפוֹד אִם אֹתָהּ תִּקַּח לְךָ כִּי אֵין אַחֶרֶת זוּלָתָהּ בָּזֶה וַיֹּאמֶר דָּוִד אֵין כָּמוֹהָ תְּנֶנָּה לִי:

לוטה. כרוכה, וכן (מלכים א יט יג): וילט פניו באדרתו: **אחרי האפוד.** אחר ששאלו באורים ותומים, אמר לו כן. וכן תרגם יונתן: בתר דשאיל ליה באפודא:

(יא) וַיָּקָם דָּוִד וַיִּבְרַח בַּיּוֹם הַהוּא מִפְּנֵי שָׁאוּל וַיָּבֹא אֶל אָכִישׁ מֶלֶךְ גַּת: **(יב)** וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי אָכִישׁ אֵלָיו הֲלוֹא זֶה דָּוִד מֶלֶךְ הָאָרֶץ הֲלוֹא לָזֶה יַעֲנוּ בַמְּחֹלוֹת לֵאמֹר הִכָּה שָׁאוּל (באלפו) בַּאֲלָפָיו וְדָוִד (ברבבתו) בְּרִבְבֹתָיו:

הלא זה דוד מלך הארץ. אמרו לו לאכיש, תנאי היה בינינו (לעיל יז ט): 'אם יוכל להלחם אתי והכני והיינו לכם לעבדים', אין לך אלא שתרד מכסאך, ויהיה מלך הארץ הזאת:

(יג) וַיָּשֶׂם דָּוִד אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּלְבָבוֹ וַיִּרָא מְאֹד מִפְּנֵי אָכִישׁ מֶלֶךְ גַּת: **(יד)** וַיְשַׁנּוֹ אֶת טַעְמוֹ בְּעֵינֵיהֶם וַיִּתְהֹלֵל בְּיָדָם (ויתו) וַיִּתְיוֹ עַל דַּלְתוֹת הַשַּׁעַר וַיְיֹרֶד רִירוֹ אֶל זְקָנוֹ:

את טעמו. את דבריו: **ויתהולל.** נשתטה: **ויתו.** ויכתוב: **רירו.** רוקו, דבר הנוטף קרוי ריר, וכן (איוב ו ו): בריר חלמות; וכן (ויקרא טו ג): רר בשרו:

(טו) וַיֹּאמֶר אָכִישׁ אֶל עֲבָדָיו הֲנֵה תִרְאוּ אִישׁ מִשְׁתַּגֵּעַ לָמָּה תְּבִיאוּ אֹתוֹ אֵלָי: **(טז)** חֲסַר מְשֻׁגָּעִים אָנִי כִּי הֲבֵאתֶם אֶת זֶה לְהִשְׁתַּגֵּעַ עָלָי הַזֶּה יָבוֹא אֶל בֵּיתִי: **(ס)**

הזה יבא אל ביתי. לשון תמיהה, ולכך נקוד חטף פתח, ורפי:

נ"ך יומי - יום ששי, ח"י אייר || ל"ג בעמר
יום מתן תורה של פנימיות התורה
שמואל־א פרק כ"ב

(א) וַיֵּלֶךְ דָּוִד מִשָּׁם וַיִּמָּלֵט אֶל מְעָרַת עֲדֻלָּם וַיִּשְׁמְעוּ אֶחָיו וְכָל בֵּית אָבִיו וַיֵּרְדוּ אֵלָיו שָׁמָּה: **(ב)** וַיִּתְקַבְּצוּ אֵלָיו כָּל אִישׁ מָצוֹק וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר לוֹ נֹשֶׁא וְכָל אִישׁ מַר נֶפֶשׁ וַיְהִי עֲלֵיהֶם לְשָׂר וַיִּהְיוּ עִמּוֹ כְּאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ: **(ג)** וַיֵּלֶךְ דָּוִד מִשָּׁם מִצְפֵּה מוֹאָב וַיֹּאמֶר | אֶל מֶלֶךְ מוֹאָב יֵצֵא נָא אָבִי וְאִמִּי אִתְּכֶם עַד אֲשֶׁר אֵדַע מַה יַּעֲשֶׂה לִי אֱלֹהִים: **(ד)** וַיַּנִּחֵם אֶת פְּנֵי מֶלֶךְ מוֹאָב וַיֵּשְׁבוּ עִמּוֹ כָּל יְמֵי הֱיוֹת דָּוִד בַּמְּצוּדָה: **(ס)**

וישבו עמו כל ימי היות דוד במצודה. סמוך למואב, וכשיצא דוד משם ליער חרת, הרג מלך מואב את אביו ואת אמו ואחיו, חוץ מאחד שבהם שהחייהו נחש העמוני, והוא החסד שאמר דוד (שמואל ב יב): כאשר עשה אביו עמדי חסד, כדאיתא במדרש רבי תנחומא:

(ה) וַיֹּאמֶר גָּד הַנָּבִיא אֶל דָּוִד לֹא תֵשֵׁב בַּמְּצוּדָה לֵךְ וּבָאתָ לְךָ אֶרֶץ יְהוּדָה וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַיָּבֹא יַעַר חָרֶת: **(ס)** **(ו)** וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל כִּי נוֹדַע דָּוִד וַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ וְשָׁאוּל יוֹשֵׁב בַּגִּבְעָה תַּחַת הָאֶשֶׁל בָּרָמָה וַחֲנִיתוֹ בְיָדוֹ וְכָל עֲבָדָיו נִצָּבִים עָלָיו:

כי נודע דוד. כי התבונן להשמר ממנו: **תחת האשל ברמה.** אחת שהיתה בגבול בנימן. ורבותינו אמרו (תענית ה ב): היא היתה רמה של שמואל, ושני מקומות הן, וכן מדרשו: ושאול יושב בגבעה, בזכות האשל הגדול אשר ברמה, שהיה מתפלל עליו:

(ז) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לַעֲבָדָיו הַנִּצָּבִים עָלָיו שִׁמְעוּ נָא בְּנֵי יְמִינִי גַּם לְכֻלְּכֶם יִתֵּן בֶּן יִשַׁי שָׂדוֹת וּכְרָמִים לְכֻלְּכֶם יָשִׂים שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת: **(ח)** כִּי קְשַׁרְתֶּם כֻּלְּכֶם עָלַי וְאֵין גֹּלֶה אֶת אָזְנִי בִּכְרֹת בְּנִי עִם בֶּן יִשַׁי וְאֵין חֹלֶה מִכֶּם עָלַי וְגֹלָה אֶת אָזְנִי כִּי הֵקִים בְּנִי אֶת עַבְדִּי עָלַי לְאֹרֵב כַּיּוֹם הַזֶּה: **(ס)** **(ט)** וַיַּעַן דֹּאֵג הָאֲדֹמִי וְהוּא נִצָּב עַל עַבְדֵי שָׁאוּל וַיֹּאמֶר רָאִיתִי אֶת בֶּן יִשַׁי בָּא נֹבָה אֶל אֲחִימֶלֶךְ בֶּן אֲחִטוּב: **(י)** וַיִּשְׁאַל לוֹ בַּיהוָה וְצֵדָה נָתַן לוֹ וְאֶת חֶרֶב גָּלְיַת הַפְּלִשְׁתִּי נָתַן לוֹ: **(יא)** וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ לִקְרֹא אֶת אֲחִימֶלֶךְ בֶּן אֲחִיטוּב הַכֹּהֵן וְאֶת כָּל בֵּית אָבִיו הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בְּנֹב וַיָּבֹאוּ כֻלָּם אֶל הַמֶּלֶךְ: **(ס)** **(יב)** וַיֹּאמֶר שָׁאוּל שְׁמַע נָא בֶּן אֲחִיטוּב וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי אֲדֹנִי: **(יג)** וַיֹּאמֶר (אלו) אֵלָיו שָׁאוּל לָמָּה קְשַׁרְתֶּם עָלַי אַתָּה וּבֶן יִשַׁי בִּתִּתְךָ לוֹ לֶחֶם וְחֶרֶב וְשָׁאַל לוֹ בֵּאלֹהִים לָקוּם עָלַי לְאֹרֵב כַּיּוֹם הַזֶּה: **(ס)**

ושאול לו באלהים. עשיתו מלך, שאין נשאלין באורים ותומים להדיוט:

(יד) וַיַּעַן אֲחִימֶלֶךְ אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר וּמִי בְכָל עֲבָדֶיךָ כְּדָוִד נֶאֱמָן וְחָתַן הַמֶּלֶךְ וְסָר אֶל מִשְׁמַעְתֶּךָ וְנִכְבָּד בְּבֵיתֶךָ:

וסר אל משמעתך. כמו (בראשית יט ג): ויסורו אליו, וקרב לשמושך ואל שמע דבריך, וכי היה לי להבין שאינו הולך בשליחותך:

(טו) הַיּוֹם הַחִלֹּתִי (לשאול) לִשְׁאָל לוֹ בֵּאלֹהִים חָלִילָה לִּי אַל יָשֵׂם הַמֶּלֶךְ בְּעַבְדּוֹ דָבָר בְּכָל בֵּית אָבִי כִּי לֹא יָדַע עַבְדְּךָ בְּכָל זֹאת דָּבָר קָטֹן אוֹ גָדוֹל:

היום החלותי לשאל לו. בתמיה, זה ימים רבים שצורך הצבור בו, שמינהו מוציא ומביא את ישראל, ומאז אני שואל לו באלהים: **חלילה לי.** מעשות דבר זה למרד ומעל:

(טז) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מוֹת תָּמוּת אֲחִימֶלֶךְ אַתָּה וְכָל בֵּית אָבִיךָ: **(יז)** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לָרָצִים הַנִּצָּבִים עָלָיו סֹבּוּ וְהָמִיתוּ | כֹּהֲנֵי יְהוָה כִּי גַם יָדָם עִם דָּוִד וְכִי יֵדְעוּ כִּי בֹרֵחַ הוּא וְלֹא גָלוּ אֶת (אזנו) אָזְנִי וְלֹא אָבוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ לִשְׁלֹחַ אֶת יָדָם לִפְגֹּעַ בְּכֹהֲנֵי הוי': **(ס)**

לרצים הנצבים עליו. אבנר ועמשא היו: **ולא אבו.** דרשו אכין ורקין (יהושע א יח): כל איש אשר ימרה את פיך וגו', יכול אפילו לדבר עבירה תלמוד לומר 'רק':

(יח) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ (לדויג) לְדוֹאֵג סֹב אַתָּה וּפְגַע בַּכֹּהֲנִים וַיִּסֹּב (דויג) דּוֹאֵג הָאֲדֹמִי וַיִּפְגַּע הוּא בַּכֹּהֲנִים וַיָּמֶת | בַּיּוֹם הַהוּא שְׁמֹנִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ נֹשֵׂא אֵפוֹד בָּד:

לדויג. נשתנה שמו, אמר לו נתפסת כדג, אתה הלשנת עליהם, אתה הרוג אותם:

(יט) וְאֶת נֹב עִיר הַכֹּהֲנִים הִכָּה לְפִי חָרֶב מֵאִישׁ וְעַד אִשָּׁה מֵעוֹלֵל וְעַד יוֹנֵק וְשׁוֹר וַחֲמוֹר וָשֶׂה לְפִי חָרֶב: **(כ)** וַיִּמָּלֵט בֵּן אֶחָד לַאֲחִימֶלֶךְ בֶּן אֲחִטּוּב וּשְׁמוֹ אֶבְיָתָר וַיִּבְרַח אַחֲרֵי דָוִד: **(כא)** וַיַּגֶּד אֶבְיָתָר לְדָוִד כִּי הָרַג שָׁאוּל אֶת כֹּהֲנֵי הוי': **(כב)** וַיֹּאמֶר דָּוִד לְאֶבְיָתָר יָדַעְתִּי בַּיּוֹם הַהוּא כִּי שָׁם (דויג) דּוֹאֵג הָאֲדֹמִי כִּי הַגֵּד יַגִּיד לְשָׁאוּל אָנֹכִי סַבֹּתִי בְּכָל נֶפֶשׁ בֵּית אָבִיךָ:

אנכי סבתי. סבבתי הדבר עד שבא לידי כך:

(כג) שְׁבָה אִתִּי אַל תִּירָא כִּי אֲשֶׁר יְבַקֵּשׁ אֶת נַפְשִׁי יְבַקֵּשׁ אֶת נַפְשֶׁךָ כִּי מִשְׁמֶרֶת אַתָּה עִמָּדִי:

כי אשר יבקש את נפשי. אדם אחד רודף שנינו, במקום שאמלט שם אני, תמלט אתה, כי במשמרתי תהיה תמיד, כך תרגם יונתן: **ארי מאן דבעי למיקטלי בעי למקטלך.** ויש עוד לפרש ; כי אשר יאהבני יאהבך, ואשר ישמור את נפשי ישמור את נפשך, ויש דוגמא במקרא (משלי כט י): אנשי דמים ישנאו תם וישרים יבקשו נפשו, הרי כאן בקשת נפש לטובה:

נ"ך יומי - שבת־קדש פרשת אמר, י"ט אייר

שמואל־א פרק כ"ג

(א) וַיַּגִּדוּ לְדָוִד לֵאמֹר הִנֵּה פְלִשְׁתִּים נִלְחָמִים בִּקְעִילָה וְהֵמָּה שֹׁסִים אֶת הַגָּרנוֹת:
(ב) וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּיהוָ֑ה לֵאמֹר הַאֵלֵךְ וְהִכֵּיתִי בַּפְּלִשְׁתִּים הָאֵלֶּה **(ס)** וַיֹּאמֶר יְהוָ֣ה אֶל דָּוִד
לֵךְ וְהִכִּיתָ בַּפְּלִשְׁתִּים וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת קְעִילָה: **(ג)** וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי דָוִד אֵלָיו הִנֵּה אֲנַחְנוּ פֹּה
בִּיהוּדָה יְרֵאִים וְאַף כִּי נֵלֵךְ קְעִילָה אֶל מַעַרְכוֹת פְּלִשְׁתִּים: **(ס)** **(ד)** וַיּוֹסֶף עוֹד דָּוִד לִשְׁאַל
בַּיהוָ֑ה **(ס)** וַיַּעֲנֵהוּ יְהוָ֣ה וַיֹּאמֶר קוּם רֵד קְעִילָה כִּי אֲנִי נֹתֵן אֶת פְּלִשְׁתִּים בְּיָדֶךָ: **(ה)** וַיֵּלֶךְ
דָּוִד (ואנשו) וַאֲנָשָׁיו קְעִילָה וַיִּלָּחֶם בַּפְּלִשְׁתִּים וַיְנַהֵג אֶת מִקְנֵיהֶם וַיַּךְ בָּהֶם מַכָּה גְדוֹלָה
וַיֹּשַׁע דָּוִד אֶת יֹשְׁבֵי קְעִילָה: **(ס)** **(ו)** וַיְהִי בְּבִרחַ אֶבְיָתָר בֶּן אֲחִימֶלֶךְ אֶל דָּוִד קְעִילָה
אֵפוֹד יָרַד בְּיָדוֹ: **(ז)** וַיֻּגַּד לְשָׁאוּל כִּי בָא דָּוִד קְעִילָה וַיֹּאמֶר שָׁאוּל נִבַּר אֹתוֹ אֱלֹהִים בְּיָדִי
כִּי נִסְגָּר לָבוֹא בְּעִיר דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ:

נכר אותו אלהים בידי. הסגיר, וכן (עובדיה א יב): **אל תרא ביום אחיך ביום נכרו.** וממשקל החזקים הוא, כמו (איכה ב ט): **אבד ושבר בריחיה.** ואם בקש לדבר במשקולת הרפים, היה נקוד נכר: **נסגר לבא בעיר דלתים ובריח.** ויבטח בכך, ולא יחוש לברוח ממנו:

(ח) וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל אֶת כָּל הָעָם לַמִּלְחָמָה לָרֶדֶת קְעִילָה לָצוּר אֶל דָּוִד וְאֶל אֲנָשָׁיו:
(ט) וַיֵּדַע דָּוִד כִּי עָלָיו שָׁאוּל מַחֲרִישׁ הָרָעָה וַיֹּאמֶר אֶל אֶבְיָתָר הַכֹּהֵן הַגִּישָׁה הָאֵפוֹד:
(ס)

מחריש הרעה. (תרגום:) כמין ית בישתא:

(י) וַיֹּאמֶר דָּוִד יְהוָ֣ה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שָׁמֹעַ שָׁמַע עַבְדְּךָ כִּי מְבַקֵּשׁ שָׁאוּל לָבוֹא אֶל קְעִילָה
לְשַׁחֵת לָעִיר בַּעֲבוּרִי: **(יא)** הֲיַסְגִּרֻנִי בַעֲלֵי קְעִילָה בְיָדוֹ הֲיֵרֵד שָׁאוּל כַּאֲשֶׁר שָׁמַע עַבְדֶּךָ
יְהוָ֣ה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַגֶּד נָא לְעַבְדֶּךָ **(ס)** וַיֹּאמֶר יְהוָ֣ה יֵרֵד:

היסגרוני בעלי קעילה וגו'. למדנו מכאן, שהשואל שני דברים, אין משיבין לו אלא אחד, ואין משיבין לו אלא ראשון, וכאן דוד שאל שלא כסדר, שהיה לו לשאול תחילה הירד שאול, היסגרוני בידו, והשיבוהו כסדר:

(יב) וַיֹּאמֶר דָּוִד הֲיַסְגִּרוּ בַעֲלֵי קְעִילָה אֹתִי וְאֶת אֲנָשַׁי בְּיַד שָׁאוּל וַיֹּאמֶר יְהוָ֣ה יַסְגִּירוּ:
(ס) **(יג)** וַיָּקָם דָּוִד וַאֲנָשָׁיו כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ וַיֵּצְאוּ מִקְעִלָה וַיִּתְהַלְּכוּ בַּאֲשֶׁר יִתְהַלֵּכוּ
וּלְשָׁאוּל הֻגַּד כִּי נִמְלַט דָּוִד מִקְּעִילָה וַיֶּחְדַּל לָצֵאת:

באשר יתהלכו. (תרגום:) באתר דכשר להלכא, במקום הצלתם:

(יד) וַיֵּשֶׁב דָּוִד בַּמִּדְבָּר בַּמְּצָדוֹת וַיֵּשֶׁב בָּהָר בְּמִדְבַּר זִיף וַיְבַקְשֵׁהוּ שָׁאוּל כָּל הַיָּמִים
וְלֹא נְתָנוֹ אֱלֹהִים בְּיָדוֹ: **(טו)** וַיַּרְא דָּוִד כִּי יָצָא שָׁאוּל לְבַקֵּשׁ אֶת נַפְשׁוֹ וְדָוִד בְּמִדְבַּר זִיף
בַּחֹרָשָׁה: **(ס)** **(טז)** וַיָּקָם יְהוֹנָתָן בֶּן שָׁאוּל וַיֵּלֶךְ אֶל דָּוִד חָרְשָׁה וַיְחַזֵּק אֶת יָדוֹ בֵּאלֹהִים:

ויחזק את ידו. חידש ברית שביניהם:

(יז) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַל תִּירָא כִּי לֹא תִמְצָאֲךָ יַד שָׁאוּל אָבִי וְאַתָּה תִּמְלֹךְ עַל יִשְׂרָאֵל וְאָנֹכִי אֶהְיֶה לְךָ לְמִשְׁנֶה וְגַם שָׁאוּל אָבִי יֹדַע כֵּן: **(יח)** וַיִּכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם בְּרִית לִפְנֵי ה' וַיֵּשֶׁב דָּוִד בַּחֹרֶשָׁה וְיהוֹנָתָן הָלַךְ לְבֵיתוֹ: **(ס) (יט)** וַיַּעֲלוּ זִפִים אֶל שָׁאוּל הַגִּבְעָתָה לֵאמֹר הֲלוֹא דָוִד מִסְתַּתֵּר עִמָּנוּ בַּמְצָדוֹת בַּחֹרָשָׁה בְּגִבְעַת הַחֲכִילָה אֲשֶׁר מִימִין הַיְשִׁימוֹן: **(כ)** וְעַתָּה לְכָל אַוַּת נַפְשְׁךָ הַמֶּלֶךְ לָרֶדֶת רֵד וְלָנוּ הַסְגִּירוֹ בְּיַד הַמֶּלֶךְ:

ולנו הסגירו. ועלינו להסגירו:

(כא) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל בְּרוּכִים אַתֶּם לַה' כִּי חַמַלְתֶּם עָלָי: **(כב)** לְכוּ נָּא הָכִינוּ עוֹד וּדְעוּ וּרְאוּ אֶת מְקוֹמוֹ אֲשֶׁר תִּהְיֶה רַגְלוֹ מִי רָאָהוּ שָׁם כִּי אָמָר אֵלַי עָרוֹם יַעְרִם הוּא:

כי אמר אלי. מי שאמר: **ערום יערים הוא.** מתנהג הוא בערמה, היום כאן, ולמחר במקום אחר, כדי שלא יודע מקומו:

(כג) וּרְאוּ וּדְעוּ מִכָּל הַמַּחֲבֹאִים אֲשֶׁר יִתְחַבָּא שָׁם וְשׁוּבוּ אֵלַי אֶל נָכוֹן וְהָלַכְתִּי אִתְּכֶם וְהָיָה אִם יֶשְׁנוֹ בָּאָרֶץ וְחִפַּשְׂתִּי אֹתוֹ בְּכֹל אַלְפֵי יְהוּדָה:

אל נכון. על דבר מכוון ואמת:

(כד) וַיָּקוּמוּ וַיֵּלְכוּ זִיפָה לִפְנֵי שָׁאוּל וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו בְּמִדְבַּר מָעוֹן בָּעֲרָבָה אֶל יְמִין הַיְשִׁימוֹן:

לפני שאול. שהיה שאול עתיד לילך אחריהם, והם הלכו לפניו לחפש אל נכון:

(כה) וַיֵּלֶךְ שָׁאוּל וַאֲנָשָׁיו לְבַקֵּשׁ וַיַּגִּדוּ לְדָוִד וַיֵּרֶד הַסֶּלַע וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַּר מָעוֹן וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵי דָּוִד מִדְבַּר מָעוֹן: **(כו)** וַיֵּלֶךְ שָׁאוּל מִצַּד הָהָר מִזֶּה וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו מִצַּד הָהָר מִזֶּה וַיְהִי דָוִד נָחְפָּז לָלֶכֶת מִפְּנֵי שָׁאוּל וְשָׁאוּל וַאֲנָשָׁיו עֹטְרִים אֶל דָּוִד וְאֶל אֲנָשָׁיו לְתָפְשָׂם:

עוטרים. מקיפים וסובבים מצד אל צד, כעטרה המקפת את הראש:

(כז) וּמַלְאָךְ בָּא אֶל שָׁאוּל לֵאמֹר מַהֲרָה וְלֵכָה כִּי פָּשְׁטוּ פְּלִשְׁתִּים עַל הָאָרֶץ:

ומלאך בא אל שאול. מלאך ממש, כדי להציל את דוד:

(כח) וַיָּשָׁב שָׁאוּל מֵרְדֹף אַחֲרֵי דָּוִד וַיֵּלֶךְ לִקְרַאת פְּלִשְׁתִּים עַל כֵּן קָרְאוּ לַמָּקוֹם הַהוּא סֶלַע הַמַּחְלְקוֹת:

סלע המחלקות. שהיה לבו של שאול חלוק לשתי דעות, אם לשוב להציל את ארצו מיד פלשתים, או לרדוף ולתפוש את דוד, כן תרגמו יונתן:

פרק משנה שבועי

סנהדרין פרק ה'

א. הָיוּ בוֹדְקִין אוֹתָן בְּשֶׁבַע חֲקִירוֹת, בְּאֵיזֶה שָׁבוּעַ, בְּאֵיזוֹ שָׁנָה, בְּאֵיזֶה חֹדֶשׁ, בְּכַמָּה בַחֹדֶשׁ, בְּאֵיזֶה יוֹם, בְּאֵיזוֹ שָׁעָה, בְּאֵיזֶה מָקוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר בְּאֵיזֶה יוֹם, בְּאֵיזוֹ שָׁעָה, בְּאֵיזֶה מָקוֹם. מַכְּירִין אַתֶּם אוֹתוֹ. הִתְרֵיתֶם בּוֹ. הָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, אֶת מִי עָבַד, וּבַמֶּה עָבָד:

ר"ע מברטנורה

הָיוּ בוֹדְקִין אוֹתָן. אַחַר שֶׁאִימּוּ עֲלֵיהֶן הָיוּ בוֹדְקִין אוֹתָן: **בְּשֶׁבַע חֲקִירוֹת.** כְּנֶגֶד שִׁבְעָה לְשׁוֹנוֹת שֶׁנֶּאֱמְרוּ בַּמִּקְרָא בְּחַיָּבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין, וְדָרַשְׁתָּ וְחָקַרְתָּ וְשָׁאַלְתָּ הֵיטֵב (דְּבָרִים יג), הֲרֵי כָּאן שְׁלֹשָׁה. וְשָׁאַלְתָּ אֵינוֹ מִן הַמְּנָיָן, שֶׁמִּמֶּנּוּ לָמַדְנוּ בְּדִיקוֹת. וּבְמָקוֹם אַחֵר הוּא אוֹמֵר (שָׁם יז) וְהִגַּד לְךָ וְשָׁמָעְתָּ וְדָרַשְׁתָּ הֵיטֵב, יֵשׁ כָּאן שְׁנַיִם אֲחֵרִים, הֲרֵי לְךָ חֲמִשָּׁה, וּבְמָקוֹם אַחֵר אוֹמֵר (שָׁם יט) וְדָרְשׁוּ הַשֹּׁפְטִים הֵיטֵב, שְׁנַיִם אֲחֵרִים, הֲרֵי כָּאן שִׁבְעָה: **בְּאֵיזֶה שָׁבוּעַ.** שֶׁל יוֹבֵל: **בְּאֵיזוֹ שָׁנָה.** שֶׁל שָׁבוּעַ: **בְּאֵיזֶה יוֹם.** שֶׁל שַׁבָּת: **בְּאֵיזוֹ שָׁעָה.** שֶׁל יוֹם. שֶׁכָּל שֶׁבַע חֲקִירוֹת הַלָּלוּ מְבִיאוֹת אוֹתָן לִידֵי הֲזָמָה, וְשָׁמָּא אֵין עֵדִים לַהֲזָמָן לְכָל הַיּוֹם וְיֵשׁ עֵדִים לַהֲזָמָן לְאוֹתָהּ שָׁעָה: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר.** אֵין צָרִיךְ אֶלָּא שֶׁלֹּשׁ חֲקִירוֹת, בְּאֵיזֶה יוֹם בְּאֵיזוֹ שָׁעָה בְּאֵיזֶה מָקוֹם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי, אֶלָּא אֲפִלּוּ אָמְרוּ הָעֵדִים אֶתְמוֹל הֲרָגוֹ, בּוֹדְקִין אוֹתָן בְּשֶׁבַע חֲקִירוֹת, כְּדֵי שֶׁתִּטָּרֵף דַּעְתָּן עֲלֵיהֶן וְיוֹדוּ אִם יֵשׁ פְּסוּל בְּעֵדוּתָן: **מַכִּירִין אַתֶּם אוֹתוֹ.** הֶהָרוּג. שֶׁמָּא נָכְרִי הוּא. וְזוֹ אֵינָהּ מִן הַחֲקִירוֹת שֶׁמְּבִיאוֹת לִידֵי הֲזָמָה, אֶלָּא כְּשֶׁאָר בְּדִיקוֹת שֶׁאֵינָן אֶלָּא לַעֲשׂוֹת הָעֵדוּת מֻכְחֶשֶׁת, שֶׁמָּא לֹא יֹאמַר הָאֶחָד כְּדִבְרֵי חֲבֵרוֹ, וְהוּא וְהֵן יִהְיוּ פְּטוּרִים: **אֶת מִי עָבַד.** לִפְעוֹר אוֹ לְמַרְקוּלִיס: **וּבַמֶּה עָבָד.** בְּזִבּוּחַ אוֹ בְּהִשְׁתַּחֲוָיָה:

ב. כָּל הַמַּרְבֶּה בִּבְדִיקוֹת, הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח. מַעֲשֶׂה וּבָדַק בֶּן זַכַּאי בְּעָקְצֵי תְאֵנִים. וּמַה בֵּין חֲקִירוֹת לִבְדִיקוֹת. חֲקִירוֹת, אֶחָד אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, עֵדוּתָן בְּטֵלָה. בְּדִיקוֹת, אֶחָד אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, וַאֲפִלּוּ שְׁנַיִם אוֹמְרִים אֵין אָנוּ יוֹדְעִין, עֵדוּתָן קַיֶּמֶת. אֶחָד חֲקִירוֹת וְאֶחָד בְּדִיקוֹת, בִּזְמַן שֶׁמַּכְחִישִׁין זֶה אֶת זֶה, עֵדוּתָן בְּטֵלָה:

ר"ע מברטנורה

בֶּן זַכַּאי. רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי. וְתַלְמִיד דָּן לִפְנֵי רַבּוֹ הָיָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, לְכָךְ קוֹרְאוֹ בֶּן זַכַּאי: **בְּעָקְצֵי תְאֵנִים.** שֶׁהָיוּ מְעִידִים עָלָיו שֶׁהֲרָגוֹ תַּחַת הַתְּאֵנָה. וּבָדַק בֶּן זַכַּאי, תְּאֵנָה זוֹ עֲקָצֶיהָ דַּקִּים אוֹ גַּסִּים. עֹקֶץ, זְנַב הַפֶּרִי מְקוֹם חִבּוּרוֹ לָאִילָן: **אָמַר אֶחָד אֵינִי יוֹדֵעַ עֵדוּתָן בְּטֵלָה.** דְּשׁוּב אִי אַתָּה יָכוֹל לַהֲזָמָן בְּאוֹתָהּ חֲקִירָה, וְכָל זְמַן שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקַיֵּם תּוֹרַת הֲזָמָה בְּאֶחָד מִן הָעֵדִים, כָּל הָעֵדוּת בְּטֵלָה, וַאֲפִלּוּ הֵן מֵאָה, דְּאֵין הָעֵדִים נַעֲשִׂים זוֹמְמִים עַד שֶׁיְּזוֹמוּ כֻּלָּן: **בְּדִיקוֹת.** אֲפִלּוּ אָמְרוּ כֻּלָּן אֵין אָנוּ יוֹדְעִים, מִצְוַת הֲזָמָה רְאוּיָה לְהִתְקַיֵּם, דְּאֵין הֲזָמָה תְּלוּיָה אֶלָּא בַּחֲקִירָה לוֹמַר עִמָּנוּ הֱיִיתֶם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בְּמָקוֹם אַחֵר: **עֵדוּתָן בְּטֵלָה.** כָּל עֵדוּתָן בְּטֵלָה. [שֶׁבַּגְּמָרָא], הוּא וְהֵן פְּטוּרִים

ג. אֶחָד אוֹמֵר בִּשְׁנַיִם בַּחֹדֶשׁ וְאֶחָד אוֹמֵר בִּשְׁלִשָּׁה בַחֹדֶשׁ, עֵדוּתָן קַיֶּמֶת, שֶׁזֶּה יוֹדֵעַ בְּעִבּוּרוֹ שֶׁל חֹדֶשׁ וְזֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּעִבּוּרוֹ שֶׁל חֹדֶשׁ. אֶחָד אוֹמֵר בִּשְׁלִשָּׁה וְאֶחָד אוֹמֵר בַּחֲמִשָּׁה, עֵדוּתָן בְּטֵלָה. אֶחָד אוֹמֵר בִּשְׁתֵּי שָׁעוֹת וְאֶחָד אוֹמֵר בְּשָׁלֹשׁ שָׁעוֹת, עֵדוּתָן קַיֶּמֶת. אֶחָד אוֹמֵר בְּשָׁלֹשׁ וְאֶחָד אוֹמֵר בְּחָמֵשׁ, עֵדוּתָן בְּטֵלָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, קַיֶּמֶת. אֶחָד אוֹמֵר בְּחָמֵשׁ וְאֶחָד אוֹמֵר בְּשֵׁבַע, עֵדוּתָן בְּטֵלָה, שֶׁבְּחָמֵשׁ חַמָּה בַמִּזְרָח וּבְשֵׁבַע חַמָּה בַמַּעֲרָב:

ר"ע מברטנורה

שֶׁזֶּה יָדַע בְּעִבּוּרוֹ שֶׁל חֹדֶשׁ. זֶה שֶׁאָמַר בִּשְׁנַיִם יָדַע שֶׁהַחֹדֶשׁ שֶׁעָבַר מָלֵא הָיָה, וְיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל חֹדֶשׁ שֶׁהוּא יוֹם שְׁלֹשִׁים, מֵחֹדֶשׁ שֶׁעָבַר הָיָה. וְדַוְקָא עַד חֲצִי הַחֹדֶשׁ, אֲבָל מֵחֲצִי הַחֹדֶשׁ וָאֵילְךְ עֵדוּתָן בְּטֵלָה, שֶׁחֲזָקָה אֵין עוֹבֵר חֲצִי הַחֹדֶשׁ עַד שֶׁכָּל הָעוֹלָם יוֹדְעִים מָתַי קִדְּשׁוּ בֵּית דִּין הַחֹדֶשׁ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר קַיֶּמֶת.** דַּעֲבִיד אֱינָשׁ דְּטָעֵי כְּלֵי הַאי: **חַמָּה בַמִּזְרָח.** מִמְּקוֹם זְרִיחַת הַחַמָּה עַד אֶמְצַע הָרָקִיעַ קָרוּי מִזְרָח, וּמֵאֶמְצַע הָרָקִיעַ עַד מְקוֹם הַשְּׁקִיעָה קָרוּי מַעֲרָב:

ד. וְאַחַר כָּךְ מַכְנִיסִין אֶת הַשֵּׁנִי וּבוֹדְקִין אוֹתוֹ. אִם נִמְצְאוּ דִבְרֵיהֶם מְכֻוָּנִין, פּוֹתְחִין בִּזְכוּת. אָמַר אֶחָד מִן הָעֵדִים יֶשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת, אוֹ אֶחָד מִן הַתַּלְמִידִים יֶשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו חוֹבָה, מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ. אָמַר אֶחָד מִן הַתַּלְמִידִים יֶשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת, מַעֲלִין אוֹתוֹ וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בֵּינֵיהֶן, וְלֹא הָיָה יוֹרֵד מִשָּׁם כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ. אִם יֵשׁ מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו, שׁוֹמְעִין לוֹ. וַאֲפִלּוּ הוּא אוֹמֵר יֶשׁ לִי לְלַמֵּד עַל עַצְמִי זְכוּת, שׁוֹמְעִין לוֹ, וּבִלְבַד שֶׁיֵּשׁ מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו:

ר"ע מברטנורה

נִמְצְאוּ דִבְרֵיהֶם מְכֻוָּנִין. וּמֵעַתָּה צְרִיכִין לִשְׁאֹל וְלִתֵּן בַּדָּבָר: **פּוֹתְחִין בִּזְכוּת.** אִם לֹא עָבְרָתָ אַל תִּירָא: **אָמַר אַחַד מִן הָעֵדִים יֶשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת.** אֲפִלּוּ זְכוּת, וְכָל שֶׁכֵּן חוֹבָה. מְשַׁתְּקִים אוֹתוֹ, דִּכְתִיב (בְּמִדְבַּר לה) וְעֵד אֶחָד לֹא יַעֲנֶה, בֵּין לִזְכוּת בֵּין לְחוֹבָה: **אָמַר אַחַד מִן הַתַּלְמִידִים.** הַיּוֹשְׁבִים לִפְנֵי הַדַּיָּנִים. יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו חוֹבָה: **מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ.** דִּכְתִיב (שָׁם) וְעֵד אֶחָד לֹא יַעֲנֶה בְנֶפֶשׁ לָמוּת, לָמוּת הוּא דְאֵינוֹ עוֹנֶה, הָא לִזְכוּת עוֹנֶה: **אֵינוֹ יוֹרֵד מִשָּׁם כָּל הַיּוֹם.** וַאֲפִלּוּ שֶׁאֵין מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו. אֲבָל יֵשׁ מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו, אֵינוֹ יוֹרֵד מִשָּׁם לְעוֹלָם:

ה. אִם מָצְאוּ לוֹ זְכוּת, פְּטָרוּהוּ. וְאִם לָאו, מַעֲבִירִין דִּינוֹ לְמָחָר. הָיוּ מְזַדְּוְגִין זוּגוֹת זוּגוֹת, וּמְמַעֲטִין בְּמַאֲכָל, וְלֹא הָיוּ שׁוֹתִין יַיִן כָּל הַיּוֹם, וְנוֹשְׁאִין וְנוֹתְנִין כָּל הַלַּיְלָה, וְלַמָּחֳרָת מַשְׁכִּימִין וּבָאִין לְבֵית דִּין. הַמְזַכֶּה אוֹמֵר אֲנִי מְזַכֶּה וּמְזַכֶּה אֲנִי בְמִקּוֹמִי, וְהַמְחַיֵּב אוֹמֵר אֲנִי מְחַיֵּב וּמְחַיֵּב אֲנִי בְמִקּוֹמִי. הַמְלַמֵּד חוֹבָה מְלַמֵּד זְכוּת, אֲבָל הַמְלַמֵּד זְכוּת אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר וּלְלַמֵּד חוֹבָה. טָעוּ בְדָבָר, שְׁנֵי סוֹפְרֵי הַדַּיָּנִין מַזְכִּירִין אוֹתָן. אִם מָצְאוּ לוֹ זְכוּת, פְּטָרוּהוּ. וְאִם לָאו, עוֹמְדִים לְמִנְיָן. שְׁנַיִם עָשָׂר מְזַכִּין וְאַחַד עָשָׂר מְחַיְּבִין, זַכַּאי. שְׁנַיִם עָשָׂר מְחַיְּבִין וְאַחַד עָשָׂר מְזַכִּין, וַאֲפִלּוּ אַחַד עָשָׂר מְזַכִּין וְאַחַד עָשָׂר מְחַיְּבִין וְאֶחָד אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, וַאֲפִלּוּ עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם מְזַכִּין אוֹ מְחַיְּבִין וְאֶחָד אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, יוֹסִיפוּ הַדַּיָּנִין. עַד כַּמָּה מוֹסִיפִין, שְׁנַיִם שְׁנַיִם עַד שִׁבְעִים וְאֶחָד. שִׁלֹּשִׁים וְשִׁשָּׁה מְזַכִּין וּשְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה מְחַיְּבִין, זַכַּאי. שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה מְחַיְּבִין

וּשְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה מְזַכִּין, דָּנִין אֵלּוּ כְּנֶגֶד אֵלּוּ עַד שֶׁיִּרְאֶה אֶחָד מִן הַמְחַיְּבִין דִּבְרֵי הַמְזַכִּין:

ר"ע מברטנורה

מַעֲבִירִין אוֹתוֹ לְמָחָר. מַעֲבִירִין אֶת הַדִּין עַד לְמָחָר, מִשּׁוּם הֲלָנַת הַדִּין: **שְׁנֵים עָשָׂר מְחַיְּבִין וְאַחַד עָשָׂר מְזַכִּין.** וְהַטָּיְתְךָ לְרָעָה עַל פִּי אֶחָד לֵיתָא, הִלְכָךְ יוֹסִיפוּ דַּיָּנִים: וַאֲפִלּוּ שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים מְזַכִּין אוֹ מְחַיְּבִין וְאֶחָד אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ יוֹסִיפוּ דַּיָּנִים. דְּהַאי דְּאָמַר אֵינִי יוֹדֵעַ כְּמַאן דְּלֵיתֵיהּ דָּמִי, וְאֵין דָּנִין דִּינֵי נְפָשׁוֹת לֹא לִזְכוּת וְלֹא לְחוֹבָה בְּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים: **שְׁנַיִם שְׁנַיִם.** אִם נִתְחַלְּקוּ הַשְּׁנַיִם שֶׁהוֹסִיפוּ זֶה לְכָאן וְזֶה לְכָאן, דְּאַכַּתִּי לֵיכָּא הַטָּיָה לֹא לְטוֹבָה עַל פִּי אֶחָד וְלֹא לְרָעָה עַל פִּי שְׁנַיִם, צָרִיךְ לְהוֹסִיף עוֹד שְׁנַיִם. וְכֵן עַד שִׁבְעִים וְאֶחָד: **עַד שֶׁיִּרְאֶה אֶחָד מִן הַמְחַיְּבִים דִּבְרֵי הַמְזַכִּין.** דְּאִיכָּא הַטָּיָה לְטוֹבָה עַל פִּי אֶחָד. וְהוּא הַדִּין אִם יִרְאֶה אֶחָד מִן הַמְזַכִּים דִּבְרֵי הַמְחַיְּבִים, דִּבְשִׁעַת גְּמַר דִּין קַיְמָא לָן דְּאַף הַמְלַמֵּד זְכוּת יָכוֹל לְלַמֵּד חוֹבָה. וְהַאי דְּלֹא תָּנֵי אוֹ עַד שֶׁיִּרְאֶה אֶחָד מִן הַמְזַכִּין דִּבְרֵי הַמְחַיְּבִין, דְּתַנָּא אַזְּכוּת קָמְהַדַּר:

מאמר שבועי מאת מו"ר שליט"א

והשבוע: פרצוף דוד המלך (א)

בשבועות הקרובים לומדים בע"ה שעור ארוך וחשוב - פרצוף עניני דוד המלך.

בע"ה

י' סיון ע"ז – ירושלים

פרצוף דוד המלך

שיעור חדש סיון באנגלית

סיכום שיעורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א

[נרשם על־ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה]

א. פרצוף תכונות דוד

שלש הדמויות של שבועות

ברוכים הבאים לכולם. נקדיש את השיעור היום לדוד המלך, דמות מרכזית של חג השבועות שאנו יוצאים ממנו. לפני כמה ימים חגגנו את חג השבועות, זמן מתן תורתנו, והתעצמנו עם שלש דמויות חשובות ששייכות לשבועות: קודם כל, משה רבינו, שעל ידו נתנה לנו התורה; דוד המלך – שעליו נדבר היום – ששבועות הוא יום ההולדת שלו ויום ההסתלקות שלו, במלאות לו שבעים שנה, מיום ליום; והדמות השלישית של שבועות היא מורנו הבעל שם טוב, שגם הסתלק בשבועות – הוא לא נולד בשבועות, אלא ב-חי אלול, אבל הסתלק בשבועות – בגיל ששים ושתים.

הבעל שם טוב מייצג את תנועת החסידות, שהיא תנועה משיחית, שנועדה להביא את המודעות של עם ישראל להכיר שה' נמצא אתנו כאן ועכשו ועלינו רק להתקשר אליו מאד חזק ("בקשר חזק ואמיץ מאוד") ברצון לעבדו ובאמונה בטובו – וזה עצמו התנוצצות של ימות המשיח ומביא את המשיח בפועל ממש. דוד הוא מלך ישראל, "דוד מלך ישראל חי וקים" שממשיך מדור לדור. גם על משה רבינו כתוב "משה לא מת". כמו על יעקב, הבחיר שבאבות, שכתוב עליו "לא מת", כך כתוב על משה רבינו. שלש הדמויות הללו של שבועות הן נצחיות וכולן קשורות לתכלית בריאת העולם – הבאת הגאולה לעולם, הבאת המשיח לעולם. בכל אופן, היום נייחד את הדבור לדוד המלך.

דוד - דמות המלך המתוקן

בשיעורים האחרונים התייחסנו כל פעם לדמויות מרכזיות מהתנ"ך – האבות, משה רבינו והיום דוד המלך. המלך דוד הוא אב-טיפוס של נשמת המלכות. כל מה שמדברים עליו שייך לדרך בה ה' רוצה שתראה המלכות. מלכות יכולה להופיע בצורה מאד מוטעית. בתחלת

הבריאה, לפי הקבלה, יש את עולם התהו שהוא בחינת מלכות, שבירת ומיתת המלכים דתהו – המלכים אשר מלכו בארץ אדום (ארצו של עשו) לפני מלוך מלך לבני ישראל.

בתרבות המודרנית אצל הרבה אנשים הרעיון של מלוכה הוא מאד זר. קודם כל, זו צורת שלטון לא דמוקרטית – זו לא הדרך בה חברה מודרנית ונאורה מתנהלת – ואכן היא זרה לחברה שלנו. אבל אנחנו כן מאמינים במלכות. למה? כי יש לנו תקוה שנמצא את המלך המתאים, כמו דוד המלך – דמות שונה מאד מאיך שהמלכים מצטיירים בדעתנו כאשר אנחנו לומדים היסטוריה.

כמו בשיעורים הקודמים, אנחנו רוצים לצייר את ה'פרצוף' של דוד המלך[א], ספירה אחרי ספירה, כל הספירות-התכונות כפי שהן משתקפות בכחות הנפש שלנו. אחת משלש הדמויות של שבועות שהזכרנו, הבעל שם טוב, גם היה מאד קשור לדוד המלך, כי לפי המסורת החסידית הוא הנפש של דוד המלך. יש קשר פנימי מאד עמוק ביניהם, וכשאנחנו מתבוננים בדמות של דוד המלך בכמה מקומות נראה גם את הבעל שם טוב.

כתר: להאמין ולרצות מלכות; "אשת חיל עטרת בעלה"

דוד ושלמה - כתר וחכמה דמלכות

שני המלכים הראשונים של בית דוד הם דוד ושלמה. שלמה המלך מוגדר בתנ"ך כחכם מכל אדם ("ויחכם מכל האדם") – הוא שייך לספירת החכמה, אבל זו החכמה של המלכות. כל השושלת של דוד, מלכות בית דוד, היא השתלשלות המלכות. שני המלכים הראשונים הם דוד ושלמה. דוד המלך הכין את כל החומרים לבנין הבית, הזהב והכסף וכו'. כל המודעות שלו היתה מכוונת לבנין בית המקדש, לבנות לקב"ה מקום בארץ, "דירה בתחתונים" – זו היתה משימת החיים שלו. אבל, מכיון שהוא היה לוחם – ידיו דמים מלאו, אפילו שמדובר בדם של אויבי ישראל, שהמלחמה בהם היא מצוה, אף על פי כן – ה' אמר לו שהוא עצמו לא יבנה את הבית. אף שהבית יבנה על ידי בנך שלמה, ולא על ידיך, הוא יקרא על שמך – כתוב "ראה ביתך דוד" – אך אתה לא תוכל לבנות אותו בידיך. הבן, שלמה, הוא התגשמות מאוויו הכי פנימיים של דוד, לבנות את הבית – שניהם הולכים יחד.

מה היחס ביניהם לפי הספירות? המלך דוד הוא הכתר של המלכות. במלכות עצמה יש את השתלשלות כל עשר הספירות, כל כחות הנפש, והראשונה היא הכתר. אחר כך, בנו, הוא החכמה – אחרי הכתר באה החכמה של המלכות. שני אלה, דוד ושלמה, הם כמו שני הימים של ראש השנה. עשרת ימי תשובה מכוונים כנגד עשר הספירות של המלכות, הם ימי בנין המלכות של ה' – מלכות שמים וההשתקפות שלה במלכות דוד בארץ – ושני הימים הראשונים, שני ימי ראש השנה (שהם "יומא אריכתא", בסוד הקוצו-של-י וה-י – הכל אות אחת – של שם הוי' השייך למלכות), הם הכתר של המלכות והחכמה של המלכות, המקבילים ישירות לדוד ושלמה. לכן בהרבה תפילות אנחנו מייחדים אותם יחד, "דוד ושלמה". כל זה

[א] פרצוף תכונות דוד המלך נתבאר (באופן שונה) גם שיעורי פסח שני ויסוד שביסוד תשע"ד.

היה כדי לומר שהתכונה הראשונה של דוד המלך היא שהוא לא רק מלכות, בכלל, אלא ספציפית הוא הכתר של המלכות.

יותר מכל הספירות – אפילו מהאבות (שכנגד עיקרי מדות הלב, חסד-גבורה-תפארת, אהבה-יראה-רחמים) – המלכות היא שרש נשמות ישראל. המודעות של דוד המלך היא המודעות הקולקטיבית שלנו. בפסיכולוגיה מדברים על לא-מודע קולקטיבי, אך יש גם מודע קולקטיבי – המודע (וגם הלא-מודע) הקולקטיבי של כולנו, כל נשמות ישראל בעולם, הוא נשמת דוד המלך, נשמת המלכות.

כתר מלכות: אמונה-תענוג-רצון במלכות

מה הכוונה שהוא הכתר של המלכות? בקבלה ובחסידות מוסבר שבכתר עצמו יש שלשה ראשים, והמושגים הפשוטים להסביר אותם הם אמונה-תענוג-רצון. אלה הם שלשת הראשים של הכתר. כמו שאמרנו קודם, בחברה המודרנית שלנו כאשר חושבים על מלך – יש לך מדינה, יש לך נשיא, יש לך ראש ממשלה, זה 'הולך', אבל במחשבה על מלך יש משהו מאד לא מקובל בדורנו – וכדי להתחבר למלכות, דבר ראשון צריך להאמין שיש בפוטנציאל נשמה שאכן מתאימה להיות מלך ישראל, להיות המלך שלנו, המלך שלי, להנהיג אותי, להיות המפקד העליון שלי, שיכול לתת לי פקודות ואציית לפקודות שלו. צריך להאמין בפוטנציאל של קונספט המלכות. זו האמונה במלכות – אמונה שיכולה להיות מלכות, שיש פוטנציאל כעת למלך טוב, כמו המלך דוד.

ננסה להסביר קצת יותר: הבעל שם טוב – שאמרנו שהוא מאד קרוב לדוד המלך – אמר שבדיוק כמו שיהודי צריך להאמין בה', במציאות ה', בכך שה' בורא את העולם ונותן את התורה, כך כל יהודי צריך להאמין ביהודי אחר. מה זאת אומרת להאמין? להאמין בפוטנציאל האין סופי שיש בו – פוטנציאל שאינך רואה, ולפעמים אתה רואה בדיוק להיפך, דברים שליליים, אבל עליך להאמין בטוב שלו, בניצוץ האלקי שבו, בכך שנשמתו היא "חלק אלוק ממעל ממש" בלשון אדמו"ר הזקן בתניא. כמו שהבעל שם טוב אמר שעלינו להאמין בכל יהודי, כך עלינו להאמין במלך ישראל הפוטנציאלי – עם ישראל מאמין שיש מנהיג שיבוא ויופיע וינהיג אותנו. יש למלך הזה עוד שם – משיח. ב-**יג** עיקרי האמונה של הרמב"ם העיקר השנים-עשר הוא האמונה במשיח, והאמונה הזו בהוה היא נשמת דוד במדרגה הכי גבוהה בתוכי, בתוך כל אחד מאתנו – האמונה במשיח.

אם אדם מאמין במשהו, ומתחיל לפתח במחשבת הלב את האמונה הזו, אם מדובר במשהו מאד טוב, אוטופיה, הנשמה שלו מתמלאת (בהוה) תענוג ממה שעתיד להיות. זו המדרגה השניה של הכתר. רק במחשבה שמפתחת את האמונה במשיח כבר מתמלאים תענוג, אין דבר יותר טוב מזה.

מה בא אז? אני רוצה לממש זאת במציאות, רוצה שזה יקרה. הרבי אמר "עשו כל אשר ביכלתכם" כדי שזה יקרה. אם אני באמת רוצה שיקרה – אמסור את עצמי כדי שזה יקרה.

אלו הם שלשת הראשים של הכתר – קודם אמונה, אחר כך תענוג ואז רצון. רצון גורם ללקיחת אחריות – אם אתה רוצה שהדבר יקרה עליך לעשות משהו כדי שיקרה. כל שלש הרמות האלה הן נוכחות של דוד המלך בתוך כל אחד מאתנו.

"אשת חיל עטרת בעלה"

בחדש שעבר, כאשר דברנו על יצחק אבינו, האב השני, הזכרנו לימוד מאד עמוק וחשוב מהאריז"ל, גדול המקובלים – שבתחלה יצחק היה נשמה של נקבה בגוף של זכר. בעקידה יצחק קבל גם את החלק הזכרי שאפשר לו להתחתן (ובאותו רגע נולדה בת זוגו, רבקה אמנו).

יש משהו בדוד המלך אפילו יותר מזה. הוא לא עובר מטומורפוזה, מההתחלה עד הסוף דוד המלך, אפילו שהוא זכר – הוא דמות נשית. יש משהו יסודי בנשמת דוד המלך שהוא נקבי. הוא לא צריך להשתנות, כך הוא צריך להיות תמיד.

בסוף מלכות בנו, שלמה, היה מרד על ידי המלך הראשון של מלכות הצפון של ישראל, ירבעם. הוא היה נשמה מאד גבוהה, והוא מאד ירד מהדרך – נעשה מלך רשע (חוטא ומחטיא את ישראל). אבל כיון שהוא היה נשמה מאד גבוהה, חז"ל אומרים שבאיזו נקודה ה' לקח אותו ואמר לו – בא ונטייל אני ואתה ודוד המלך בגן עדן. הזמנה – ה' הזמין את המלך ירבעם, המלך הראשון של ממלכת הצפון, לטייל אתו ועם דוד המלך, שלשתנו יחד. איך ירבעם הגיב להזמנה? הוא שאל "מי בראש?". ה' אמר לו – דוד בראש. כשהוא שמע שדוד בראש הוא אמר – לא, איני מקבל את ההזמנה. זו היתה תחלת הנפילה שלו.

מה הסוד שעומד מאחורי הסיפור הזה שמספרים חז"ל? הסוד הוא שירבעם בא מאפרים, בנו של יוסף, שמייצג את הכח הזכרי בעם ישראל. אבל דוד המלך הוא המלכות, שבעיקרו הוא דמות נשית. לכן, מסביר האריז"ל, שאלת ירבעם היא מי בראש – האיש או האשה? ירבעם אומר – גברים מנהלים את העולם, הם בראש, אני צריך להיות בראש כי אני הגבר. ה' אומר לו – אתה צודק (הוא ידע קבלה, ידע מה שהוא מדבר), אתה איש והוא אשה, אבל הוא בראש. בלשון צחות אפשר לומר שזה מקור הביטוי "נשים תחלה". כשהוא שמע זאת, שאשתי יכולה להיות גבוהה ממני – הוא אמר שלא רוצה זאת, לא מוכן לקבל גזרה כזו. כך האריז"ל מסביר.

מה זה אומר? כתוב "אשת חיל עטרת בעלה". יש משהו בדמות הנשית שהיא הכתר של הבעל, והדבר מתגלה בנשמת דוד. על כך אמרנו שדוד הוא הכתר של המלכות עצמה (הספירה הנשית בכלל) – לא רק שהוא הכתר הפרטי של פרצוף המלכות, פרצוף האשה בפני עצמה, אלא שהוא משקף את העובדה שהדמות הנשית היא הכתר של הדמות הזכרית, ולכן "בן ישי בראש".

"עד דוד הגדיל"

צריך להתבונן בענין לעומק, כי כאשר אמרנו שליצחק היתה נשמה נשית בגוף זכרי אמרנו שהדבר מנע ממנו להתחתן. לכן היה צריך להוסיף לו ממד חדש לנשמה, ממד זכרי, כדי שיוכל להתחתן. אבל זו לא בעיה של דוד המלך – הוא נשא הרבה נשים, אולי אפילו יותר מדי (אף על פי ששמר על ההגבלה של התורה לא לשאת יותר מח"י נשים) – ועם כל זאת, הוא נשמה נקבית.

יש סיפור מפורסם ובעל משעמות רבה אודות דוד המלך – אהבתו לחבר זכר, יהונתן. יהונתן הוא בן מלך, יורש העצר, הבן של המלך הקודם, שאול. בהתחלה שאול אהב את דוד. אחר כך, מתוך קנאתו, האהבה התהפכה לשנאה והוא רצה להרוג אותו, אבל הבן אהב אותו אהבת נפש – "ונפשו קשורה בנפשו". חז"ל מביאים את האהבה שלהם כדוגמה לאהבה הכי גדולה, "אהבה שאינה תלויה בדבר", אהבה נקיה. סיפור האהבה הזה עצמו – שכמובן אין בו יחסים גופניים – הוא סיפור אהבה בין גברים. אבל, אומר האריז"ל, בכל מערכת יחסים יש מישהו שהוא יחסית הזכר ומישהו שהוא יחסית הנקבה – כאן יהונתן הוא הזכר ודוד המלך הוא הנקבה, ובסיפור הזה גופא כתוב "עד דוד הגדיל". דוד מתחיל יותר נמוך, יהונתן הוא הבן של המלך ויורש העצר, אבל דוד שהתחיל מתחתיו הגדיל ועלה מעליו. יש ביניהם אותו יחס כמו בין דוד לירבעם – בחינת "אשת חיל עטרת בעלה", שהדמות הנשית עולה מעל הדמות הגברית.

כל אלה דוגמאות לכתר של דוד.

חכמה: תורת דוד

השביעי בשושלת מסירת התורה

כעת נמשיך עם המדרגה הבאה במלך דוד – החכמה. אפילו שאמרנו שבנו, שלמה המלך, הוא החכמה שבמלכות – אבל דוד עצמו הוא מאד-מאד חכם. כשפותחים את תחלת משנה תורה לרמב"ם מוצאים שהוא מונה את כל שושלת קבלת התורה מדור לדור, כאשר בכל דור יש נשמה אחת שהיא מקבלת התורה באותו דור ומעבירה אותה לדור הבא. שלמה, החכם באדם, לא מופיע שם. הייתי חושב ששלמה המלך הוא כל כך חכם שהוא היה צריך להיות אחד ממקבלי התורה, אבל הוא לא מופיע שם. אבל אביו, המלך דוד, כן מופיע שם. יש משהו מאד מיוחד בקבלת התורה בדור שלו. באמת, דוד המלך נולד ונפטר ביום קבלת התורה, בשבועות. יש משהו בדוד המלך שהוא מקבל את התורה בדורו ומעביר אותה לדור הבא.

על התורה בכלל כתוב "אורייתא מחכמה נפקת" – התורה יוצאת מהחכמה האלקית של ה', היא מבטאת את חכמת ה'. אם נשמה מקבלת את כל התורה, היא המקבלת (ב-**ה** הידיעה) של התורה באותו דור ומעבירה אותה לדור הבא, ברור שזו החכמה של אותה נשמה.

גם בענין של מסירת התורה יש משהו מאד מיוחד בדוד. דוד הוא השביעי בשלשלת. הרמב"ם לא מונה את משה כראשון. אתמול, בשבת, התחלנו שוב לקרוא וללמוד מהתחלה את פרקי אבות בפעם השניה, והוא מתחיל "משה קבל תורה מסיני וכו'". משה הוא המקבל הראשון, אבל הוא לא תחלת השושלת – התורה מגיעה מסיני, מהקב"ה עצמו. כך הרמב"ם מונה את הדורות, הראשון הוא "הוי' אלקי ישראל", השני הוא משה – המקבל הראשון מה' – מספר שלש הוא יהושע, מספר ארבע הוא פינחס, מספר חמש הוא עלי הכהן הגדול, מספר שש הוא שמואל הרמתי, מספר שבע הוא דוד המלך – "כל השביעין חביבין". שמואל הרמתי משח את דוד המלך (וכמו שכתוב בתחלת שירת חנה אם שמואל, "רמה קרני בהוי'", שהולך על משיחת דוד המלך על ידי שמואל). הוא לא רק משח אותו למלכות, לא רק השרה עליו רוח הקדש וגילה בו את הפוטנציאל העמוק של המלכות, אלא גם מסר לו את התורה, את כל התורה כולה. שמואל הוא דמות מאד מיוחדת, הוא שקול כנגד משה ואהרן יחדיו, הוא הששי בשושלת שמתחילה מה' ודוד הוא השביעי[ב].

הבא אחרי דוד המלך הוא אחיה השילוני[ג] – הוא מקבל מדוד – ולא שלמה המלך בנו של דוד. אנחנו יודעים שאחיה השילוני הוא המורה הרוחני של רבי שמעון בר יוחאי ושל הבעל שם טוב. אם כן, יש משהו מאד מיוחד אצל דוד המלך ביחס לתורה.

[ב] **הוי' אלהי ישראל משה יהושע פינחס עלי שמואל דוד** = 2058 = 6 פעמים 7 בחזקת 3 = **דוד** פעמים 147, חיי יעקב. ס"ת 224, **יו** פעמים **דוד** ועוד 1834, **דוד** פעמים 131, סכום **דוד** מספרי ההשראה הראשונים, התמניון של **דוד**.

[ג] אחיה הנביא מקבל את התורה מדוד, אך הוא גם מי שמנבא את מלכות ירבעם וקורע את המלוכה. ממש פלא, לכאורה כתלמיד מובהק של דוד, מקבל התורה מדוד המלך, הוא היה צריך להיות בטל לחלוטין לדוד וממילא גם לבית דוד, שהוא "נצח ישראל", ובסופו של דבר הוא שלוקח את הממלכה משלמה! למה? אפשר קצת להמתיק, שה' הבטיח את המלכות לשלמה אם ילך בדרך דוד, ואחיה כל כך נאמן לדוד לכן הוא מקפיד על הבן שלמה שלא הולך בדרך האבא. "ויהי ככלות שלמה לבנות את

"'והוי' עמו' - שהלכה כמותו בכל מקום"

במה עוד מתבטאת חכמת התורה של דוד? באותו רגע ששמואל הנביא משח את דוד המלך שרתה רוח רעה על המלך הקודם, שאול המלך. עבדי שאול אמרו לו שכדי להעביר ממנו את הדאגה והרוח הרעה יחפשו עבורו מישהו "יודע נגן", לא רק מוזיקאי מומחה אלא מישהו שיודע לנגן מוזיקה שתמתיק את הרוח הרעה, את הדאגה וכו'. במקום אחד כתוב "יודע נגן" ובמקום אחר "מיטיב נגן" – שיודע לנגן טוב, עוד יותר מדגיש את כח ההמתקה בנגינה שלו. בדקו הרבה ומי שנבחר הוא המלך (העתידי) דוד.

כאשר הוא מוצג על ידי אחד מנערי שאול מציינים אותו בשש תכונות שונות – אין עוד דבר כזה בתנ"ך, שמתארים מישהו בכל כך הרבה תארים ושבחים. זהו תיאור יחודי של דוד בתחלת דרכו. יש כאן נער צעיר שהוא "ידע נגן" – קודם כל, הוא יודע לנגן, להמתיק את הרוח הרעה שלך. אבל זה לא מספיק, יחד עם מה שהוא "ידע נגן" הדבר השני שהוא גם "גבור חיל". דבר שלישי, הוא "איש מלחמה" – אלה שני דברים, הוא גם "גבור חיל" וגם "איש מלחמה", אסטרטג שיודע טכסיסי מלחמה. הדבר הרביעי, שהוא "נבון דבר" – נבון ביחס לדברים פרקטיים, חכם ומבין איך לארגן. דבר חמישי, הוא "איש תאר", הוא יפה. דבר ששי, "והוי' עמו".

ששת הדברים האלה מתחילים מ"ידע נגן" ומסיימים ב"והוי' עמו". את הרוב מבינים פחות או יותר, אבל מה פירוש ש"הוי' עמו"? ההסבר הפשוט שהוא מצליח, כמו שכתוב על יוסף שהוא "איש מצליח" – הוא "בר מזלא", כל מה שהוא לוקח בידים מצליח לו. אבל חז"ל אומרים שהכוונה לא רק לכך, אלא שלומר ש"והוי' עמו" היינו שיש לו את היכולת "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא" – כאשר הוא לומד נושא בתורה הוא יודע איך להגיע להכרעה הנכונה של ההלכה. אדם יכול להיות מאד חכם, נבון וידען בכל התורה, אבל כשהוא מגיע להכרעה פרקטית – פסק הלכה – הוא לא מכריע נכון. בכל דבר בתורה יש הרבה דעות, והחוש הפנימי איך לבחור נכון מבין כל הדעות, לדעת מה ה' רוצה בסיטואציה המסוימת הזו, מה הוא פסק ההלכה – הוא סוג של רוח הקדש, תכונה מאד מיוחדת ונדירה עליה כתוב "והוי' עמו". שה' עמך אומר שאתה יודע מה ה' רוצה כעת, מה התורה רוצה שתעשה ברגע הזה.

חז"ל ממשיכים לספר ששאול אמר שכל התכונות נמצאות אצל יהונתן בנו, עד שהגיעו לשבח הששי – "והוי' עמו", אז הוא נסוג אחר, חלשה דעתו, זו תכונה שאין ליהונתן[ד]. על כל

בית הוי' ואת בית המלך וגו'" ה' נתגלה לו שנית ואמר לו: "ואתה אם תלך לפני כאשר הלך דוד אביך בתם לבב ובישר... והקמתי את כסא ממלכתך על ישראל... אם שוב תשבון... והכרתי...". "בתם לבב" היינו מדת התמימות של דוד, ההוד שלו, הבטול המוחלט שלו לרצון השי"ת – ושלמה לא הלך כך. לכן, דווקא בהיות אחיה תלמיד של דוד, הוא מקפיד על שלמה. בכל אופן, פלא שהוא מקבל מדוד וממליך את האנטי של דוד, ירבעם. והרמז: חבור **דוד-ירבעם** עולה **אחיה** פעמים **דוד**.

[ד] האריז"ל אומר שדוד ויהונתן הם הלל ושמאי. הלכה כבית הלל כי "ענוים טפי", וכך הלכה כדוד בשל השפלות שלו. מתאים לכך ש"והוי' עמו" כנגד המלכות בשבחי דוד – כדלקמן פ"ב ובפרט שם הערה **שגיאה ! הסימניה אינה מוגדרת.** – השפלות שלו. מבואר בפנים שמי שזוכה "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא" הוא משבט לוי, שבט יששכר או מלך – מלך שהוא בשיא השפלות, "ונקלתי עוד מזאת והייתי שפל בעיני". יש כאן קשר גם למלכות, אבל הלל ושמאי הם חסד וגבורה. דוד ויהונתן הם נקבה וזכר, כנ"ל בסוד "עד דוד הגדיל", אף שבדרך כלל אומרים שהחסד זכר ("זכר חסדו")

תכונה קודם אמר שגם ליהונתן יש אותה. אם יש לך את התכונה הזו – שה' עמך, לדעת מה ההלכה בכל סיטואציה – או שאתה משבט לוי או שבט יששכר, מחכמי התורה, או שיש לך פוטנציאל מלכותי. אם ה' אתך או שאתה מהלויים, או שאתה מהסנהדרין – כמו שבט יששכר – או שאתה מלך. כששאול ראה זאת הוא הבין שהנער הזה לא סתם נגן מוזיקה, אלא הוא מתחרה בי כי הוא מלך בפוטנציה, אפילו יותר מהבן שלי.

זו חכמה שיש לדוד המלך שאפילו לבנו שלמה אין, מדרגת "והוי' עמו" – "הלכה כמותו בכל מקום". לכן דוד הוא מקבל התורה ומוסר אותה הלאה לאחיה השילוני. שוב, דוד הוא בין שמואל הנביא לאחיה השילוני, המורה של אליהו הנביא, שהוא המורה של אלישע. אלה שלשת הנביאים הגדולים בנביאים הראשונים, שמתחילים מאחיה. הרמב"ם אומר שאחיה חי חיים מאד ארוכים, הוא היה ילד במתן תורה, מאות שנים קודם, אבל הוא קבל את התורה רק הרבה אחר כך, מהמלך דוד. הוא הנביא שמסר, בשליחות ה', את מלכות הצפון לירבעם.

בכל אופן, אמרנו שהחכמה של דוד היא התורה שלו. יש שני ענינים מאד חשובים בתורה של דוד שהם החכמה שלו: אחד, שהוא השביעי מה' במסירת התורה. והשני, ש"והוי' עמו' שהלכה כמותו בכל מקום" – דעתו מכוונת בדיוק להלכה, רצון ה', במציאות הספציפית, מתוך הרבה דעות שונות וסותרות בענין.

והנקבה גבורה (בנין המלכות, הנקבה, מן הגבורות). יש כאן בחינה של "אחליפו דוכתייהו" שמתאים למחשבה המקובלת היום, כפי שדובר הרבה פעמים, שהגבר הוא גבורה והאשה היא חסד. ככלל, על פי קבלה הפוך הדבר, אבל כאן דוגמה יפה שדוד-הנקבה הוא הלל, חסד, ויהונתן-הזכר הוא שמאי, גבורה. המקור לדברי האריז"ל הנ"ל הוא לכאורה מסמיכות המשניות בפרקי אבות: "... זו [אהבה שאינה תלויה בדבר, שאינה בטלה לעולם] אהבת דוד ויהונתן... זו [מחלוקת לשם שמים, שסופה להתקיים] מחלֹקת הלל ושמאי". ידוע ש-**דוד ויהונתן** שוה **ישראל**, כך ש"**אהבת דוד ויהונתן**" עולה **אהבת ישראל**, **אהבה** פעמים **חכמה** וכו'. "**מחלקת הלל ושמאי**" שוה 1000, סוד אלף אורות שנתנו למשה (ר"ת מחלוקת שמאי הלל) במתן תורה. **דוד יהונתן הלל שמאי** שוה "**שמע ישראל** [הוי' אלהינו הוי' אחד]".

אחדות התורה

מָה מְאַחֵד אוֹתָנוּ? הַדֶּבֶק שֶׁמְּחַבֵּר אוֹתָנוּ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַתּוֹרָה. זֶהוּ הַחִבּוּר הָאֲמִתִּי. מְמְלָץ מְאֹד - לִפְנֵי כְּשֶׁנָּה הִתְחַלְנוּ לִלְמֹד כָּל יוֹם פֶּרֶק תָּנָ"ךְ. אִם כֻּלָּם לוֹמְדִים אֶת פֶּרֶק הַתָּנָ"ךְ הַזֶּה, כַּמָּה שֶׁזֶּה כְּאִלּוּ חִיצוֹנִי - זֶה בְּהֶחְלֵט מְחַבֵּר. חוּץ מֵהַחָתָ"ת שֶׁל הָרַבִּי הַקּוֹדֵם, הָרַבִּי הוֹסִיף גַּם רַמְבָּ"ם, וְזֶהוּ הַחִבּוּר בֵּין הַחֲסִידִים, הַלִּמּוּד הַיּוֹמִי הַזֶּה. בִּשְׁבִילֵנוּ אֲנַחְנוּ הוֹסַפְנוּ כַּמָּה דְּבָרִים לֹא קָשִׁים. לֹא מְסֻבָּךְ: פֶּרֶק תָּנָ"ךְ (אֲנַחְנוּ הַיּוֹם בְּסֵפֶר אִיּוֹב, סֵפֶר הַפְּסִיכוֹלוֹגְיָה הֲכִי חָשׁוּב בַּתָּנָ"ךְ), וּפֶרֶק מִשְׁנָה (שָׁבוּעַ הַבָּא מְסַיְּמִים חֲגִיגָה, סוֹף סֵדֶר מוֹעֵד, וּמַתְחִילִים סֵדֶר נָשִׁים). לְדַעְתִּי, מְאֹד מְאֹד רָצוּי שֶׁכָּל מִי שֶׁיּוֹשֵׁב כָּאן יִלְמַד אֶת גַּם אֶת הַחָתָ"ת, וְגַם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. זֶה בֶּאֱמֶת מְחַבֵּר, הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מְחַבְּרִים אוֹתָנוּ בְּיַחַד.

[מתוך שיעור כ"ד אייר תשפ"ג]